

ბიულეტენი №36

საქართველოს ეთნომუსიკალური ცხოვრება

ფესტივალი „ნანინა 2024“

უცხოელი ეთნომუსიკალურები
ანდრეა კუზმიჩი

ქართული გალობის მთაბაგეები
იქვთიმე კერესელიძე

ახალი გამოცემა
ქართული ხალხური საკრავიერი მუსიკის სანაცვო კრებული

ქართული სიმღერა თინოში (ნაწილი II)

ერთი რეგიონული ანსამბლი
მგლობელ-მომღერალთა გუნდი „ამაღლება“ ჩოხაცაუტიდან

უცხოელები ქართული ფოლკლორის შესახებ
ბომბერტ ბიკი: „ბოგობ გაფხდი პილოცი...“

ეთნოგრაფიული წერილები
ნიშნობა და ქორწინება თმაჯში (ნაწილი I)

ფოლკლორულ წარმოდგენაში გაცოცხლებული მითი
„ამირანის ბაფმულობა“

აღდგომის ღრესასწაული საქართველოში
ქართული სააღდგომო სიმღერა „ქონა“

ჯანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის
ცრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი

ივნისი, 2024
თბილისი

ახალი ამბები
საქართველოს ეთნომუსიკალური ცხოვრება
(იანვარი-ივნისი, 2024)

ტესტირება, კონტერპედი, კონკურსები

- 10-28.04.2024 - თბილისში ჩატარდა „თბილისის საგუნდო მუსიკის XIV საერთაშორისო ტესტირება“.
- 15.04-3.06.2024 - საქართველოს საგუნდო საზოგადოების ორგანიზებით გაიმართა ქვეყნის მასშტაბით მავშთა და ახალგაზრდული საგუნდო კალაქციების მე-8 რაიონული კონკურსი.
- 13.05-9.06.2024 - აჭარაში ჩატარდა აჭარის რეგიონში მოქმედი სიმღერისა და ცეკვის მავშთა თელუ-ლორული ანსამბლების თლიმპიადა.
- 14-15.05.2024 - თელულორის სახელმწიფო ცენტრში გაიმართა ქართულ ქალთა ცრადიციული მუსიკის მეორე ტესტირება „ნანინა 2024“.
- 24.05-14.07.2024 - ლევილის ქართულთა მამულში ჩატარდა „ლევილის ქართული ტესტირება“, თელმეც მონაწილეობა მიიღეს თელგორც თბილისურთა, ისე რეგიონურთა თელულორულთა ანსამბლებმა.
- 24.05.2024 - თბილისში გაიმართა საუნერესიფეცო გუნდების კონკურსი „სეფედესეც 2024“, სადაც პირველი ადგილი ილიაუნის ხალხური სიმღერის სეფედესეც გუნდმა მიიპოვა.
- 30.05.2024 - თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში ჩატარდა ახალგაზრდა ეთნომუსიკალოგთა სა-მეცნიერთ კონტერპედი.
- 28.06.2024 - გიორგი მთაწმინდელის სახელობის გალობის უნიერესიფეცოში გაიმართა პრეტესლოტ მანანა ანდრიაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სეფედესეც და ახალგაზრდა მეფლეკართა სამეცნიერთ კონტერპედი თემაზე „მუსიკალოგიისა და ეთნალოგიის პრემილები“.

კონცერტები, სალამები, გამთერები, იუმილუები...

- 17.01.2024 - თელავის ჯაქა-თმაველას სახელობის სახელმწიფო დრამაეფო თეატრში გაიმართა ქართული ცრადიციული მუსიკის კონცერტი, თელმეც ანდრო სიმამშელის 100 წლის იუმილეს მიძღვრა.
- 25.01.2024 - თელულორის სახელმწიფო ცენტრში, „თელუ ახალგაზრდობის“ ორგანიზებით, ჩატარდა მისა ხელამშელისადმი მიძღვნილი საიუმილეს სალამი.
- 16.02.2024 - ილიაუნის თეატრში გაიმართა ილიაუნის ხალხური სიმღერის სეფედესეც გუნდის სა-ანგარიშო თლო კონცერტი.
- 18.02.2024 - ქინვალის კულეფორის სახლში გაიმართა ანსამბლ „ილონის“ თლო კონცერტი.
- 22.02.2024 - თელულორის სახელმწიფო ცენტრში ჩატარდა ანსამბლ „საგალობლის“ თლო კონცერტი.
- 16.03.2024 - აჭარის სახელმწიფო ანსამბლმა „არსიანმა“ და თელულორულთა ანსამბლმა „ილონმა“ ქალაქ მათუმში ერთობლივი კონცერტი გამართეს.
- 16-17.03.2024 - „გარდენია შერარდნაბეში“ გაიმართა აქარული მექარველი და მეწოველი ქალების ნამუმერების გამთერა, თელმეც მუსიკალურად ანსამბლებმა „ილონმა“ და „მარგალიცმა“ გაათერთმეს.
- 25.03.2024 - ზეგდელის ცენტრალურ მიმლითეკაში გაიმართა ჯაქთა ვეკალურ ანსამბლ „ართგურის“ ქარდგენა.
- 27.03.2024 - მარჯანიშელის თეატრში თელულორულ-ეთნოგრაფიულთა სეფელია „ამერ-იმერთა“ გა-მართა თელულორული ქარმოდგენა „ამირანის მავშლობა“.
- 30.03.2024 - მათუმში ჩატარდა აჭარის სალოცმარო სკოლების კონცერტი.
- 31.03.2024 - თონის კულეფორის ცენტრში გაიმართა ანზორ ერქომაიშელის ხსოვნისადმი მიძღვნილი ცრადიციული მუსიკის კონცერტი.
- 6-7.04.2024 - თბილისის საკონცერტო დარბაზში ჩატარდა ანსამბლ „ერისიონის“ კონცერტები.

12.04.2024 - თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში გაიმართა სამცხრედიისა და ხონის სალღობათო სკოლების კონცერტი.

16.04.2024 - ბრესტის თეატრში ჩატარდა ხალხური პოეზიის საღამო „ლექსი, არ დაიკარგები“.

20.04.2024 - ბათუმის ილია ჭავჭავაძის პრეტორიულ დრამატულ თეატრში გაიმართა ანტონოვ დიდილის ხსოვნის საღამო.

22.04.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ჩატარდა ყაზბეგის, დუშეთისა და კასპის სალღობათო სკოლების კონცერტი.

23.04.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში გაიმართა ანსამბლ „ლალხორის“ სოლო კონცერტი.

25.04.2024 - კასპში ჩატარდა კასპის სალღობათო სკოლის მონაწილეებისა და გალობის უნივერსიტეტის სტუდენტების კონცერტი.

28.04.2024 - ჯანსუკ კახიძის მუსიკალურ-კულტურულ ცენტრში გაიმართა ანსამბლ „მძლეობის“ სა-იუბილეო კონცერტი.

28.04.2024 - ასპეცის კულტურის ცენტრში ჩატარდა ანსამბლ „იკონის“ სოლო კონცერტი.

16.05.2024 - ბოლნისში გაიმართა ანსამბლ „დიდგორის“ სოლო კონცერტი.

19.05, 29.06.2024 - გიორგი ჩიციას სახელობის ეთნოგრაფიულ მუზეუმში ღია ცის ქვეშ პრეტორიულ „ამღერებელი მუზეუმის“ თეატრში ანსამბლმა „დიდგორმა“ სოლო კონცერტი გამართა.

20.05.2024 - მარჯანიშვილის თეატრში ანსამბლმა „სახილმა“ სოლო კონცერტი გამართა.

23.05.2024 - ანსამბლმა „იკონმა“ საჩხერის კულტურის ცენტრში მუსიკალურ-თეატრალური წარმოდგენა „გაბაშვილიდან გაბაშვილამდე“ გამართა.

27.05.2024 - ანსამბლმა „იკონმა“ ბრესტის თეატრში მუსიკალურ-თეატრალური წარმოდგენა „გაბაშვილიდან გაბაშვილამდე“ გამართა.

27.05.2024 - ქალაქის თეატრში ანსამბლ „ადილის“ და ინოვაციური გუნდისა და ჯახის კონცერტი გაიმართა.

28.05.2024 - ჯანსუკ კახიძის სახელობის მუსიკალურ-კულტურულ ცენტრში სალღობათო სკოლების კონცერტი გაიმართა.

30.05.2024 - თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მცირე დარბაზში ასპეცისა და ეთნო-მუსიკალურ ბრესტის სახელობის კონსერვატორიის დირიჟორის მუსიკის საღამო გაიმართა.

30.05.2024 - ბრესტის თეატრში ბრესტის მიმდებარე საიუბილეო საღამო გაიმართა.

30.05.2024 - ბოლნისში ანსამბლ „ბოლნელისა“ და „მუსიკალის“ ერთობლივი კონცერტი გაიმართა.

4.06.2024 - ჩხატავის ხელოვნების სასახლეში მგალობელ-მომღერალთა ანსამბლ „ამბლები“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

7.06.2024 - ბრესტის თეატრში ანსამბლ „მართვას“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

11.06.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ანსამბლ „კირილესა“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

11.06.2024 - თბილისის საკონცერტო დარბაზში ქუთაისის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის კონცერტი გაიმართა.

16.06.2024 - ასპეცის კულტურის ცენტრში ანსამბლ „დიდგორის“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

16.06.2024 - ნიქოში ანსამბლ „რისის“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

21.06.2024 - ბათუმში ბავშვთა თელავლის ანსამბლ „პანგების“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

24.06.2024 - გორის ეთნოგრაფიულმა გუნდმა „რისმა“ გამართა სოლო კონცერტი გორის გიორგი ერისთავის სახელობის თეატრში.

28.06.2024 - საქათავლოს პრეტორიულ გუნდის მიმდებარე ანსამბლ „სამების“ სოლო კონცერტი გაიმართა.

29-30.06.2024 - ეთნომუსიკოლოგთა შემოქმედებითმა ჯგუფმა „ნანინამ“ ჩონატაჟისა და ლტოლნიკების მუსიკალური ფორმების ადგილობრივ თეატრალურ ანსამბლთან ერთობლივი კონცერტები გამართა.

ლექციები, შეხვედრები, მასწავლებლები, პრეზენტაციები და სხვ.

10.01.2024 - საქართველოს პარლამენტის ეროვნული მიმდინარეობის დარბაზში საპროტოკოლურ საკულის გაღების ცენტრის გამომცემის პრეზენტაცია მოეწყო.

18.01.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრის დარბაზში ანსამბლ „დიდგორის“ ახალი აუდიო-ალბომის „პატრიარქ-პატრიარქის“ პრეზენტაცია გაიმართა.

31.01.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ქართული სიმღერის მასწავლებლის ჩატარდა.

12.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ქართული თელავლის არქივის კატალოგისა და საივრის პრეზენტაცია გაიმართა.

13.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ანსამბლ „მილდის“ აუდიოალბომის პრეზენტაცია მოეწყო.

19.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში მალხაზ ერქვანის გაცემრებული არქივის პრეზენტაცია გაიმართა.

23.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ჩატარდა შეხვედრა ეთნომუსიკოლოგ თონატოხატთან თემაზე „სამქოთა ლუპაცია, იუნკრები და ხალხური სიმღერა“.

23-25.02.2024 - მათუმის ხელოვნების უნივერსიტეტში აქატის რეგიონში მოქმედი ლეგატებისა და ქოტეგატებისათვის ცერინგები ჩატარდა.

28.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში „თელავ ახალგაზრდობის“ ღრგანიზრით გაიმართა შეხვედრა ლანა გუნამაშვილთან.

29.02.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ლილი გვარამბის ქივრის „ქართული ხალხური ცეკვა“ პრეზენტაცია გაიმართა.

2-4.03.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში სალევმართ სკოლების პედაგოგებისათვის ცერინგები ჩატარდა.

5.03.2024 - ხელოვნების სასახლის ქართული ხალხური სიმღერისა და საკრავების მუზეუმში საკრავიერი მუსიკის სანლცო კრებულის პრეზენტაცია გაიმართა.

11.03.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში საქართველოს აზრმამიჯანელთა მესახე განსლ-ტცილეული პრეფივის მემკრამეული თიუმის პრეზენტაცია გაიმართა.

11.03.2024 - გალობის უნივერსიტეტში ღეკანლზ მიქალუ გალდავას ქივრის პრეზენტაცია გაიმართა.

14.03.2024 - თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში ქმ. ექვთიმე აღმსარებლის სახელობის სემინარი ჩატარდა.

14.03.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში ქართული საკლესიო გალობის ანთოლოგიის მრავალცომეულის პრეზენტაცია გაიმართა.

12.04.2024 - აქატის ხალხური ხელოვნების სკოლაში მაგდა კევიშვილის საკრავ ლექცია „გარა-ყანიბების გზა“ ჩატარდა.

14.04.2024 - თელავლის ცენტრის გალერეაში ქივრის „ლექსის თქმა მქანის ერთისა“ პრეზენტაცია გაიმართა.

18.04.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში თეოდორ ლეკინის საკრავ ლექცია გაიმართა.

25.04.2024 - თელავლის სახელმწიფო ცენტრში გურული სიმღერების სანლცო კრებულის პრეზენტაცია გაიმართა.

19.05, 2.06.2024 - გიორგი ჩივრიას სახელობის ეთნოგრათიულ მუზეუმში ღია ცის ქვეშ პრეფიქ „ამ-ლერებული მუზეუმის“ თერგლებში ანსამბლმა „დიდგორმა“ ხალხური სიმღერის მასწავლებლის ჩატარა.

3-7.06.2024 - ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პრეზიდენტი, ეთნომუსიკოლოგმა თამაზ გაბისონიამ საბუღალტრო ფაქტობრივ კალიბრში, პალესტინის სახელმწიფოს პრეზიდენტის პრეზენტაციის დროს სიმღერა-საგალობლის თემატიკაზე სამი ლექსი და მათი მასშტაბის ჩატარება „ერთობა“-ის პრეზენტაციის ფარგლებში.

6-8.06.2024 - თელავის სახელმწიფო ცენტრში ფაქტობრივ ცეკვის მასშტაბის გადართვა.

6-8.06.2024 - ეთნომუსიკოლოგთა შეხვედრებში ჯგუფმა „ნანინა“ კასპისა და დუბუის საზღვრებსა და სოფლის მოსახლეობის თელავის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალიტეტის ლექსები ჩატარება.

14.06.2024 - გალობის უნივერსიტეტში პრეზენტაციის უნივერსიტეტის სტუდენტმა, ბიბიოტეკის დირექტორმა უნივერსიტეტის სტუდენტის სიმღერის მასშტაბის ჩატარება.

23.06.2024 - ჩატარდა თემატის ანსამბლ „ლაშქარის“ ალბომის პრეზენტაცია გადართვა.

გაცემები

22-29.01.2024 - ანსამბლი „მართა“ გაცემებით იმყოფებოდა საზღვრებსა.

28.01.2024 - ანსამბლმა „მანანა“ ბერლინში, ფესტივალ „Into Open“-ში მიიღო მონაწილეობა.

20-27.02.2024 - ანსამბლი „რეკლამა“ გაცემებით იმყოფებოდა პოლონეთში.

2-17.03.2024 - ანსამბლმა „ერისიონა“ შვეიცარიაში, გერმანიაში, იტალიასა და თურქეთში პრეზენტაციები გადართვა.

11-18.03.2024 - ანსამბლმა „დღეობა“ ნორვეგიაში, შვეიცარიასა და ჰოლანდიაში პრეზენტაციები გადართვა.

7-11.04.2024 - ქუთაისის სიმღერის და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიის ანსამბლი გაცემებით იმყოფებოდა ესპანეთში.

17.04.2024 - კრავაში საერთაშორისო მიმდინარე გამოფენის გახსნის საზეიმო ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღო ანსამბლმა „ბიბიონა“, ნინო ნაყურმა და ანსამბლმა „მილანა“.

7-24.05.2024 - ანსამბლები „მთიანი“ და „ამბ-იბერი“ იმყოფებოდნენ დიდ ბრიტანეთში გაცემებით, სადაც სხვადასხვა ფაქტობრივ ჩატარება პრეზენტაციები და მასშტაბისა.

9-12.05.2024 - ანსამბლი „თუთარია“ გაცემებით იმყოფებოდა გერმანიაში.

16-19.05.2024 - ანსამბლ „მართა“ მსოფლიო, მსოფლიო და სალსო საკრავთა გადართვა-ნებოლობა ჯგუფმა ფაქტობრივ ბელარუსში 37-ე საერთაშორისო ფესტივალ FIMU-ში მიიღო მონაწილეობა.

3-10.06.2024 - ანსამბლმა „იალონა“ თურქეთის ფაქტობრივ პრეზენტაციები და მასშტაბისა ჩატარება.

13.06.2024-23.06.2024 - ანსამბლი „მუსიკალი“ გაცემებით იმყოფებოდა გერმანიასა და ბელგიის რეგიონებში ფაქტობრივ.

28.06-1.07.2024 - ანსამბლი „მარგალიტი“ გაცემებით იმყოფებოდა იტალიაში.

ფესტივლები

25.02.2024 - ლუბანის თელავის ცენტრის თანამშრომელი მანა გელაშვილი ფესტივლით იმყოფებოდა ლუბანის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქანეთში.

5-7.03.2024 - თელავის სახელმწიფო ცენტრის თანამშრომლები ფესტივლით იმყოფებოდნენ რა-ქაში, სოფელ ლეში.

27.03-1.04.2024 - თელავის ცენტრის თანამშრომელი სანდო ნათაძე ფესტივლით იმყოფებოდა ქართლის მუნიციპალიტეტის სოფლებში.

17-29.04.2024 - ლუბანის თელავის ცენტრის თანამშრომელი მანა გელაშვილი ფესტივლით იმყოფებოდა ლუბანის მუნიციპალიტეტის სოფლებში: შიმოქედში, დუბუში, მთისპირაში.

4-12.05.2024 - გიორგი კრავაშვილი ფესტივლით იმყოფებოდა ბორჩხის, სოფლის, ატაბისა და ვიქს რეგიონების ლაზო სოფლებში.

6-14.06.2024 - ფოლკლორის ცენტრის თანამშრომელი სანდრო ნათაძე ექსპედიციით იმყოფებოდა ღუშეთისა და თიანეთის სოფლებში.

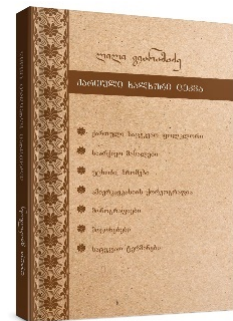
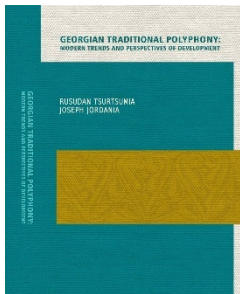
გამოცემები

ანსამბლმა „მილდამ“ გამოსცა აუდიოალბომი

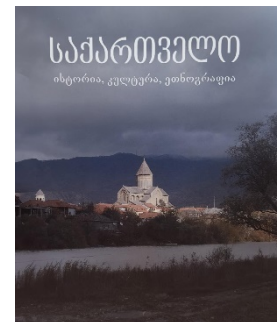
გალთბის უნივერსიტეტმა გამოსცა ღუგანოზ მიქაელ გალდავას
წიგნი „დაუჯდომელი საგალთბელი და პატარაულის
ყვალთა წმიდათა მგალთბელთა“

ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრმა გამოსცა ლილი გვარამაძის
წიგნი „ქართული ხალხური ცეკვა“

ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრმა და ცტადიციული
მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრმა გამოსცეს წიგნი
*“Georgian Traditional Polyphony: Modern Trends and
Perspectives of Development”*

ფონდმა „ქართუმ“ და ქართული ხალხური სიმღერის
საერთაშორისო ცენტრმა გამოსცეს წიგნი:
„საქართველო - ისტორია, კულტურა, ეთნოგრაფია“

ანსამბლმა „ლამარულამ“ გამოსცა ალბომი

მთაბგარა სოფელი კოტორიკაძე

ქართულ ქალთა ცტადიციული მუსიკის ფესტივალი „ნანინა-2024“

UNESCO-ს მიერ ქართული მრავალხმიანობის მსოფლიოს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლად აღიარების შემდეგ, ამჟამად გაიზარდა ქართული მუსიკალური ფოლკლორის მკვლევართა და შემსრულებელთა რიცხვი. თუმცა, ყოველწლიურ მათხრობაში „მრავალფეროვნება“ განმარტებულია, ამ უკანასკნელთა რეპერტუარი ძალიან მასშტაბური და მრავალფეროვანი აღმოჩნდა, შესაბამისად, სასცენო შემსრულებლობაში უპირატესობა მათხრობის მიანიჭა, ხალხი ქალთა ყოველი საფორმის მიღებაში ვიწრო არეალის, შესაბამისად, ქართული სიმღერისა და სცენური „არაფერცობის“ გამო, მათი სასიმღერო შემოქმედება ერთგვარად ჩრდილში მოექცა.

თაქცე ვი ისაა, რომ თავისი მინაარსით, მუსიკალური ფორმის თავისებურებითა და შესრულების ფორმებით, ქალთა რეპერტუარი ქართული ცტადიციული მუსიკის არაფერცობა განეკუთვნება, რომლის კვლევას ქართული მუსიკალური „ფორმა-ფორმა“ განეკუთვნება, მიყვანათ. გარდა ამისა, დღეს ქართული მუსიკალური ფოლკლორის მსოფლიო მასშტაბით კვლევის მიღებაში სრულფასოვანი ვერ იქნება ქალთა რეპერტუარის გათვალისწინების გარეშე.

სწორედ ქართულ ქალთა ცტადიციული რეპერტუარის მიმართ მესწავლა-კვლევა-გამომწერება იყო მიზანი ქალთა ფოლკლორულ ანსამბლ „ნანინას“ ჩამოყალიბებისა 2003 წელს. მოღვაწეობის 18 წლის მანძილზე მათ ქალთა ცტადიციული მუსიკის ნიმუშთა რეპერტუარში მიმართის, მცნიერული შესწავლის, შესრულებისა და პოპულარიზების დიდი გამოცდილება დაუგროვდათ.

2021 წელს „ანსამბლი“, რომლის წევრთა უმრავლესობა პრეტერით ეთნომუსიკოლოგია, გარდაიქმნა „ეთნომუსიკოლოგთა შემოქმედებით ჯგუფად“ და ღრუბრცეცა ქართული მუსიკალური ფოლკლორის და, განსაკუთრებით, ქალთა ცტადიციული მუსიკის კვლევაში აიღო.

ჯგუფის მიზანია, ქალთა ცტადიციული მუსიკის ყველა ფორმის შესწავლა მუსიკოლოგიური მეთოდით, რაც გულისხმობს ქალთა ყოველი ცტადიციულობის დაკავშირებული მუსიკალური, ზეპირ-სიტყვიერი, ეთნოგრაფიული, გამოყენებითი ხელოვნების, ფორმალური მასალის კომპლექსური კვლევისა და მისი მიღების დემონსტრირებას. აღსანიშნავია, რომ ქალთა ცტადიციული რეპერტუარის ამგვარი მასშტაბური კვლევა ჯერ არ ჩატარებულა ქართულ სინამდვილეში.

სწორედ ამას ემსახურება ჯგუფის მიერ განხორციელებული პრაქტიკა - „ქართულ ქალთა ცტადიციული მუსიკის ფესტივალი“, რომლის პრაქტიკული საფორმულაში პირველია, რაც, თავისთავად, განსაზღვრავს პრაქტიკის ინოვაციულობას. პრაქტიკის დღის ავტორია ეთნომუსიკოლოგი მაია გულამვილი.

2023 წლის 1-2 მაისს, თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის მხარდაჭერით, ანსამბლ ფორმის სახელობის ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრში გაიმართა ქართულ ქალთა ცტადიციული მუსიკის I ფესტივალი „ნანინა - 2023“, რომლის თემა გასლდათ „ავსის ნანა“ - ცტადიციური, ქვე-ჩვეულება, მუსიკა“. მასზე წარმოდგენილი იყო მათხრობის დამატებითი დაკავშირებული თემატიკა, რამაც ასახვა ჰქონდა ფოლკლორის ყველა დარგში. ფესტივალი მოიცავდა: აღნიშნულ თემატიკასთან დაკავშირებულ სამეცნიერო კონფერენციას, ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული მასალის პრაქტიკული ვიდეორგოლების სახით, საქართულოს 14 რეგიონიდან და ფოლკლორულ კონცერტს საქართულოს

მასშტაბით ატარებული ქალთა ანსამბლების მონაწილეობით. ფესტივალმა სპეციალური ბეჭდები გაავრცელა, ბეჭდები ფაქტობრივად ქვეყნის, ისე – ფართოდ საზოგადოებაში და გაავრცელა ინფორმაცია ქალთა ცვლილების შესახებ, კვლევის, მსჯელობისა და პოპულარიზაციის კუთხით.

ლი ჯიღოტგოლუბის ჩჟანება; საკონცერტო ნაწილში ძალთა 23-მა ანსამბლმა, ბოგოტე თბილისიდან, ისე - ბეგიონიდან, ცაცხლად შესტოლა შესამისი თემატიკის სასიმღერო თუ საფეროლო ნიშნები.

მაკა ხატბიანი
ეთნოგრაფიკული მემკვიდრეობით ჯგუფ
„წინას“ დირექტორი

უცხოელი ეთნომუსიკალოგები ანდრეა კუზმიჩი

ჩემი გზა ეთნომუსიკალოგიაში აბაჰტოვანობიდან და მრავალფეროვანი იყო; ის მიჰყვებოდა ჩემს ინტუიციასა და მუსიკალურ აზიერებას და არა - ცრადიციულ ავადმყოფ კარიერას. ზოგიერთი მოსაზრებით, ეს აბადისციპლინიზებულია. მაგრამ ჩემთვის, მცხოვრებისთვის მსოფლიოს ერთ-ერთ ყველაზე მულტიკულტურულ ქალაქში, რომელიც ცნობილია თავისი საგუნდო ცრადიციებით, ძნელია ამის სხვაგვარად ახსნა და, როგორც ჩანს, სწორედ ეს ხდის ჩემს კვლევებს რეკონსტრუქციას ყველა იმ მუსიკასთან მიმართებაში, რომელიც დაკარგულია.

1990-იანი წლების შუა ხანებში, ეთნომუსიკალოგიაში დიდი ხნით ადრე, გაფაცვებული ვიყავი ცოტა ხნის მულტიკულტურული მუსიკით - შერბილი, თურქული და სხვა სიმღერებით თანხლებული ხალხური ცეკვის გაკვეთილებით; კონგოური და მალაიური სიმღერებით ჯაზური ცეცხლის გასაფეთქებლად. შემდგომ წლებში, უკრაინული და ქართული მრავალხმიანობის გარდა, ცოტა ხნის საშუალება მოგვცა მე და ან ჩემს ჯგუფს, მონაწილეობა მიგვეღო კარნაციისა და თლამენოს მუსიკაში, შვედურ კუნინგში, ბლუგრასში, ლიფუტ სუცარცინესში, დასავლეთ აფრიკულ დოლბეზ დანსებში, მალაიურ და ა.შ. 2004 წელს ეთნომუსიკალოგიის სამაგისტრო პროგრამაში ჩემი ჩარიცხვა მოცივიებული იყო მხალღ იმით, რომ მიმდებარე დაინტერესებული განათლება, რომელიც ქართულად სიმღერის უნარებს გამოუმჯობესებდა. ავთენტური შემსრულებლობის იდენტიფიცირების საშუალებით შევარჩიე, გადავჩერე და გაგანალიზე უამრავი ჩანაწერი, რომლებიც მე და იმ ჯგუფებს, ვისთანაც ვმუშაობდი, უდაოდ მოგვცა თვითგანვითარების შესაძლებლობა. თუმცა, ჩემი სამეცნიერო ხარისხის ეთნოგრაფიული მეთოდების გამო, მამიჩია თანამშრომლობა ცრადიციულ მუსიკასთან, წინაპრების ცრადიციების მატარებლებთან. ეს იყო რატაც არამეცნიერული კავშირი, რომელსაც ვგრძნობდი ქართული სიმღერის განსაკუთრებით კარგად შემსრულებლებისაგან. მაგრამ, არ ვიცოდი, როგორ უნდა მომეხერხებინა ამის რეალიზება ქართული წარმომავლობის არქონისა და ქართული ენის თითქმის არცოდნის გატეხვა?

ამ შეკითხვას მოჰყვა ნაშრომების სერია ჩემი სადოქტორო კვლევისთვის; თითოეული მათგანი სულ უფრო მათხლებლად ამ იდეალური გამოცდილების ახსნასთან. თუმცა, რატაც მომეცა, ჩვეულებრივი დისკურსის ანალიზს, რომელიც დამხმარა ისეთი არამეცნიერული გაგებაში, როგორცაა სიმღერა ან წარსულის შეგრძნება, შედეგად მოყვა ნარატივები ქართული წარმომავლობის შესახებ, რომლებიც იმუშავებოდა, არამეცნიერული და არავთვითმეტყველები იყო და, რა თქმა უნდა, არ შეესაბამებოდა ჩემს გამოცდილებას. ამან გამოიწვია დამატებითი შემოთქმა იმის გამო, რომ სამეცნიერო წერები პრიორიტეტს ანიჭებენ ნარატივებს წარსულის შესახებ და არა იმას, თუ როგორ ხდება წარსულის შეგრძნება და განცდა გამოცდილების მეშვეობით.

2013 წელს, უკრაინული მრავალხმიანობის გაცნობაში ცოტა ხნის შემდეგ, შედარებით ახალი საზოგადოების, *კლას კალეკტივის* მეშვეობით, დიდი გაფრთხილება მოახდინა ჩემს ცხოვრებაზე. გასათვალისწინებელია, როგორც მუშაობდა მიმდებარე ეს გამოცდილება ჩემი ეთნომუსიკალოგიური საფუძვლის ცრადიციების - განსაკუთრებით იმით, რომ უკავშირდებოდა კალეფიკური მუსიკარებასა და ნარატივებს.

კლსა კლუკვივი - ხალხურ ხელნაწერებზე დაფუძნებული უკრაინულ-კანადური მულტიკულტურული საზოგადოება - შეიქმნა უკრაინული დიასპორის იზოლირებული სასაზღვრო სექტორის, უკრაინული, თუმცა, გაბრუნებული მიწებიდან, მიგრაციის, სიმღერისა და სიყვარულისა და უკრაინული პოლიტიკური სიმღერებისა და მათი სტილის მთავარი მხატვრული მრავალფეროვნების გათვალისწინებით, რომელსაც მთელი დროა მიუძღვნა, ამ თემს შეუერთდა.

საინტერესოა, რომ ამ თემში სიმღერა არასდროს ყოფილა დამუშავებული დიასპორის გუნდებისა და საცეკვაო დასების მსგავსად, რომლებთან ერთად იზრდებოდნენ თემის დამფუძნებლები. სიმღერა იყო უფრო დიდი, ინტერდისციპლინარული გამოცდილების ნაწილი, რომელიც მოიცავდა კონცერტებს, ხელით ნაკეთებებს, ნარტისებს, თამაშებს, რიტუალებსა და ცეკვას, ღმინდა იმას, რასაც თქვენს ცხოვრებაში უწოდებდნენ „ერთობლივ მსახურებას“. სიმღერა, ისევე როგორც ხალხური ტერმინის სხვა დარგები, იყო თემის სიმღერის წყარო, რომელიც აღმზრდელს სიყვარულის გატეხვაში აერთიანებს.

თავდაპირველად მხოლოდ ერთობაშიაში მამობრუნებულ, ამ დავიწყების თემატიკის გატეხვა. ანალიზი მოგვიჩვენებს გაკეთდა, რომელსაც 2016 წელს წარმოადგინა სტავროს ამ ქალაქში ხალხური პრაქტიკის შესახებ, რომელმაც აჩვენა, რომ წარსული უფრო მსახურებული იყო, ვიდრე თემატიკური. „გამოცდილების დისკურსში გადსვლის“ თავიდან აცილებითა (კლინიკა 2003) და მესხიერების კვლევაზე დაყრდნობით, ეს ცოცხალი მუსიკალური და რიტუალური პრაქტიკის მიხედვით და-ფუძნებული წარსულის არაინტერპრეტირება სოციალურ თვალსაზრისით, რომელიც წარსულის მრავალფეროვნად, შესაძლოა უბრალოდ წარმოადგენდეს ან თუნდაც წარმოსახვითი მსახურების ერთ სამეცნიერო აქტივობას გაერთიანების საშუალებას გვაძლევს.

მასთანავე, იმის ცოდნა, რომ მესხიერება, როგორც მთლიანობა პრაქტიკის, მოქმედებს ენობრივი მოგონებებით და არა მხოლოდ ნარტისებით, სადა უნდა მუსიკის ძალიან მნიშვნელოვან ასპექტს. მუსიკას, თავისი უნიკალური უნარით აღიზნებს „გონების ნაკადი“ (კოპლანდი, 1991) მსახურებაში ნარტისულ სტრუქტურებზე დაყრდნობის გატეხვა, ხელი შეუწყოს, ჩასწვდეს და განიცადოს როგორც რეალური, ისე წარმოსახვითი წარსული.

მუსიკის „განცდის ნაკადი“ აღიარების მნიშვნელოვანი ასპექტი გამოწვევის წინაშე აყენებს დროის მკაცრად საზოგადოებრივ აღქმას, რომელიც აყალიბებს ჩვენს დღევანდელ არსებობას. *დროებითი დამახინჯებები*, მუსიკალური გამოცდილების კიდევ ერთი ძალიან გაბრუნებული, მაგრამ ნაკლებად განხილული თემატიკა, ასევე იწვევს ამ აღქმას. სამედიცინოდ, რომელიც ემთხვევა ნაშრომში *დროის ცერემონიაზე* გვა-წვდის ინტერმედიას *დროებითი დამახინჯებების* შესახებ, რაც ასახავს ჩვენს ცოცხალ გამოცდილებას ყველა მუსიკასთან. ემთხვევა აღწერს *დროებითი დამახინჯებებს*, როგორც მძლავრ ინტერმედიურ მუსიკალურ გამოცდილებას, რასაც შედეგად მოაქვს სიხარული, რომელიც ჩნდება მაშინ, როცა მუსიკა არის „როგორც საჭიროა“, „სასიამოვნო“, ან ისეთი, რასაც შევჩვენებ „ცალკე ჯიბით“ უწოდებდნენ. ამისთვის, საჭიროა, შევჩვენებ სხვა ცერემონიის არსებობას, რადგან ეს არის კონცეფცია, რომელიც კვთის შენობებსა და დისციპლინებს და ნებისმიერი მუსიკალური პრაქტიკის ზოგად მიზანს წარმოადგენს. უფრო მეტიც, იმისთვის, რომ ეს განიცადოთ, აუცილებელია არ არის იქნება *დროის ცერემონიის* სიღრმეში. იმის მიუხედავად, რომ ეს ცერემონიის მდგომარეობა მუსიკის თუნდაც ერთი თვისებაა, ჩვენ სწავლობთ არ ვსაუბრობთ, რადგან არის ის ასე მნიშვნელოვანი. ამ მომენტებში, რომელსაც გვრძნის უფროსად წრეთი დროს, შეგნებულად ვერ ვაცნობიერებთ, რომ მომენტუალურად ვთავისუფლებით ჩვენს მოვლადობის საზღვრებისგან - ამით აიხსნება „სიხარული“ და ის, თუ რადგან ვერ დავაფიქსირებთ თვითონ, და მხარს უჭერს ჩვენს ლაპარაკს ჩართულობას ამდენად მუსიკაში.

რამდენიმე მნიშვნელოვანი კლსა თემის შესახებ: ის არა მხოლოდ იმდენად მსახურებლობას, მისწავლათ და მსახურებლობით გაერთიანების პირას მყოფი, ცერემონიული უკრაინული მრავალხმიანობა, არამედ, ასევე

გთავაზობთ სივრცეს ქართული მრავალხმიანი სიმღერისთვის, სიმღერისა და სუტრის ცრადიციის ინტეგრირებისთვის მეზრ საჯარო ღონისძიებაში. უფრო მეტიც, მან ხელი შეუწყო მუსიკალურ პარტნიორობას ისეთ კლუბფივივს შორის, როგორცაა პრიზიორი ჯგუფი „შოლკი“, თინურ-ლიცვური პრეფივი Honey Paw, Sing With Ukraine (SWU) და კამერული თოლკლორული გუნდი, რომლის პირველ სეზონს ცოცა ხნის წინ ვხელმძვანელმდი და რომლის შესახებაც კიდევ მაქვს სათქმელი პედაგოგიური და თონმუსიკოლოგიური თვალსაზრისით! ამ თემათა თანამშრომლობით ატის მთავონებული ჩემი რამდენიმე მოხსენება, მათ შორის „SWU’s Guerrilla Caroling“ და ცორონცოში უკრანული და ქართული მრავალხმიანობის პრეფივის ქოვლისმომცველი შედარება. იმის მოხსენებაც, რომ ვარ არასაკმარისად დათინანსებული, დამოუკიდებელი მეკლუვარი, მადლობელი ვარ ჩემი თონმუსიკოლოგიური იდენცობისთვის, რომელიც გამოდებებით მიმიბეებს წერისკენ, ჩემი ანალიზის გაუმჯობესების, ჩემი მუსიკალური შესხდულებების გატრმავებისა და მუსიკისა და ამ თემის ღირ-ბოლების აღიარებისკენ.

ქართული გალობის მთამაგეები **წმინდა ექვთიმე აღმსარებელი (კერესელიძე)**

საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის წმინდანთა დასს XX ს-ის მოლოს და XXI საუკუნის დასაწყისში არაერთი წმინდანი შეუერთდა. მოლო საუკუნეებში ჩვენი ეკლესიისა და ქვეყნის ისცობრიაში გამანათეს ისეთმა სასულიერო და საერო პირებმა, რომელთა მოღვაწეობაც გატრმაცხი აღმოჩნდა ქართული კულტურისა და ეროვნული ცნობიერების შენარჩუნების თვალსაზრისით. ასეთ მოღვაწეთა რიგს მიუკოთვნება წმინდა ექვთიმე აღმსარებელი (კერესელიძე).

ესცაფე კერესელიძე 1865 წელს რაქაში, სოთელ სადმოლში დაიბადა, ღარიბ და კოთილმობწმუნე ლჯახში. ლჯახში არსებული მაცერიალური გაქირვების გამო, 15 წლის ესცაფე საკოთარ სახლ-კარს ცოვებს და სამსახურის საბებნელად კერ ქოთისში, შემდეგ კი დედაქალაქში ჩადის, სადაც სასცუმბოში მზარეულის თანამემწედ იწყებს მომალმას. ესცაფეს განათლება იმ ეცაპხო მხოლოდ სოთლის სამრავლო სასწავლებლით შემოიფარგლებოდა, თუმცა, ღვთის განცემულებით, ისეთ მნიშვნელოვან ადამიანებს შესვდა, რომელთა დანმარებითაც დარჩენილი ცნობრება ღვთის მსახურებას და ქართული ცრადიციული გალობის დცვას მოუბუნა. წმინდა მოვდელმთავარ ალექსანდრე ლქობირიბის, ილია ქავქავაძის, მაქსიმე შარაბისა და სხვა თანამოაზრე ასოლგაზრდების დანმარებით, ესცაფემ თბილისში დაარსა „საღმბოლ წიგნთ-საკოთსავი“, სადაც დაინცერესებული მართლმადიდებლებს საშოალება ჰქოლნოთ, უთასოდ შესწავლათ ძველი ქართული საეკლესიო გალობა და გაცნობოდნენ სასულიერო ლიცერაცურბას.

ამ პერიოდში საქართველოს აღმოსავლეთსა და დასავლეთში ქართული გალობის თეორიებისა და დაცვის საკითხი აქტიურ ფაზაში იყო შესული. ეს მომართა ავთენტიკურად საქართველოს ეკლესიისა და ერის თვალსაჩინო წარმომადგენლებს. მთავარი ამოცანა კი ქართული გალობის სოფთხაზიან ვერსიულ სანოცო სისცემაზე ზედმიწევნით და სრულყოფილად გადაცანა იყო. ქართული გალობა ცრადიციულად საუკუნეების მანძილზე ზეპირად, თაობიდან თაობას გადაეცემოდა და ამ ცრადიციის შეწყვეტის რალური სატრთხე 1811 წლიდან - საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის დეკარგვის შემდეგ დედგა. ეს საკითხი საკმაოდ პრბმლუბური იყო, ვინაიდან მსგავსი პრბმეისილი გამოცდილება იმ პერიოდში მოლუაწე ქართველ მუსიკოსებს არ ჰქონდათ.

1884 წელს დასავლეთ საქართველოში, კრბმდ ქუთაისში დაარსდა „ქართული გალობის აღმდგინებელი კომიციცი“, ბომელმაც მიზნად დაისახა ქართული ცრადიციული გალობის ნოცემაზე გადაცანა. ქართული გალობის თეორიების პრბმეცში არაერთი აღამიანი ჩაერთო. ერთი მხრივ, ბჟელი გალობის ცრადიციის მაცარბელი მგალობლები, მელრე მხრივ კი - სოფთხაზიანი სანოცო სისცემის მცოდე მუსიკოსები, კომპოზიტორები. პრბმეცის ასე ქარბმართა - ბჟელი მგალობლები ასრულდნენ, ხოლო ნოცის მცოდნე პირებს საგალობლები სანოცო სისცემაზე გადაჰქონდათ. ამ მხრივ დასავლეთ საქართველოში ყველაზე დიდი მუშაობა გასწიეს: თელიმონ ქობიბე, არისცოვლე ქუთათელაბე, დიმიტრი ქალაგანიბე, ნესცორ კონცობე, მელქისედეკ ნაკაშიბე, რაქლენ სუნდაბე და სხვ. აღმოსავლეთ საქართველოში კი - წმინდა ბმემა კარბელაშვილებმა, სხვა საერთო და სასულიერო პირებთან ერთად.

ესცაცი კერესელიბე ქართული ცრადიციული გალობის დაცვა-შენარჩუნების ისცობრიული მნიშვნელობის მომართამი აქციურად იყო ჩართული - მაქსიმე შარბესთან ერთად „საღმრთო წიგნთ-საკითხავში“ ხშირად იწვედა ცნობილ მგალობლებს და ასალგაზრდა თაობაში ერბვნული მუსიკალური კულციურისადმი სიყვარულს და ცოდნას აღვივებდა.

1890-იან წლებში, ილია ქაჯკაჯაბის შუამდგომლობით, ესცაცი კერესელიბე და მაქსიმე შარბე სცამმა შეიბინეს, გამართეს და სატუბჟელი ჩაუყარეს დიდ, მამულიშვილურ საქმეს - თელიმონ ქობიბესთან ერთად დიქყეს საგალობლების დამუქდვა და სანოცო კრბმულების გამოცემა-გაზრცელება. ამ დიდ ქამლქყემას არაერთი დამრკალემა შესვდა. 1907 წელს სცამმა დაისურა. თუმცა, ესცაცი აგრბულედა თელიმონ ქობიბესთან აქციურ თანამშრბლობას და მის მიერ დასავლეთ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში ჩაქრბილ საგალობლებს სალცარი კალიგრატეით ატლრბებდა და ათუთრებდა. ექვთიმე ეს დიდებული საქმე თელიმონ ქობიბის გაბრცვალეების შემდეგაც (1911 წ) დიდი რუდუნებით და გულმოდგინებით გააგრბელა. 1912 წელს ესცაცი გელათის მონასცერში ჯერ მლრჩილად, შემდეგ - წმ. ექვთიმე მთაწმინდელის სახელზე ბერად აკურთხეს, 1917 წელს კი ბერ-მონაზვნად დაასხეს ხელი.

1921 წლის შემდეგ ქვეყანაში გამბატრდა რუსიბეკაცილური და ანცირელიგიური მომართმა. ამ თლნზე სასციკად დევნიდნენ და სიცლცლეს უსმობდნენ სასულიერო პირებს. 1923 წელს გელათის მონასცერი დაკციეს. აქლდან იქყმა მამა ექვთიმეს თატორაკებით აღსავსე მოგზაურბმა გელათის მონასცრიდან ზედაზნის მონასცრამდე. იგი ურბმზე დედბულ ათასობით საგალობელთან ერთად გადილდა სლთლებსა და ქალაქებს და სატრთხის ქვეშ აყენებდა საკუთარ სიცლცლეს. სამოლოდ, 1935 წელს, ექვთიმე კერესელიბე 6000-მდე საგალობლის შემცველი 34 სანოცო კრბმული სახელმწიბლ მუზეუმს გადასცა, სადაც მუბარჟლად ექვთიმე თაყაიშვილი მოაქვლინა.

1944 წლის ზამთარის ერთ სუქსნიან დილას ზედაზნის მონასტერში ზაბი ალაბ დაბრეკა, რაც მარცხელ მცდედნი ბერ-მონაზონი ექვთიმეს გაბრეცვალის მაჟიყეშელი იყ. ერთი საჟუნის წინ მის მიერ გადარქილი და საჟოთარი სივლცლის თასად დაცული ქართული მუსიკალური საგანბური დღეს მესწავლის, გამოქყენების და ღჟთისმსახურებაში დამჟიდრების აქციურ პრეცედენია. „ცხლჟრება აბ-ჩეჟანს ყჟელას სთაჟაზმს, გზას ისვლბრისჟენ ერთჟულეში იბჩეჟენ“.

ჟაფრინე ყაზარაშვილი

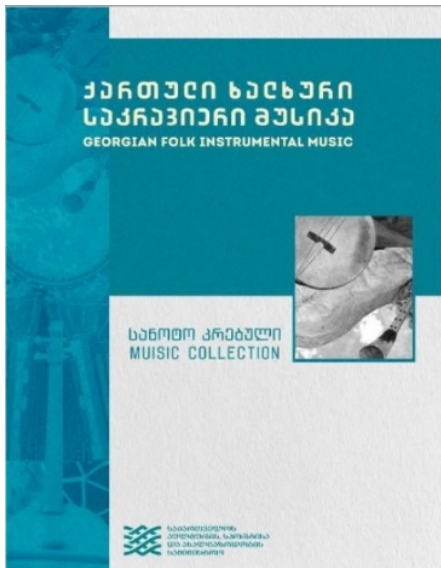
თბილისის სახელმწიფო ჟონსერჟაცლბრის
საჟელესიო მუსიკის მიმართულეშის სჟეციალისცი

ახალი გამცემა

საჟრაჟირი მუსიკის სანლცლ ჟრეშული

ქართული სალსური საჟრაჟირი მუსიკის სანლცლ ჟრეშული 2023 წლის დეჟემბრში გამლიცა, ჟლნჟრსის - „ჟულცურის სეცლბრში თაჟისჟეალი პრეჟეცეშის სელმეწყლმა“ თარგლეშში.

საქართულეში ჟლჟალური მრეჟალსმიანი მუსიკის პრბლბრეცედიან გამმდინარე, საჟრაჟირ მუსიკას სათანადლ ყურადღება ნაჟლბად ექცლდა. სალსური მუსიკის სანლცლ ჟრეშულეში მც-ნაჟლბად ჟსჟდებოთ საჟრაჟირი მუსიკის ნიმუშესა თჟ საჟრაჟოთ თანსლელ სიმლერეს, თუმცა დღემდე არ მქმნილა ჟრეშული, ბლმლიც საჟრაჟირი მუსიკის სანლცლ ნიმუშეს ერთად ბლყებიდა თაჟს. სამეცნიერლ და პრეცეჟულმა მუშაბმა ასეოთ გამლცეშის არსებბბის აჟცილელბმა გჟიჟენა.

ახლადგამლცეშული, საჟრაჟირი მუსიკის სანლცლ ჟრეშული ანთლ-ლლგორი ციბის გამლცემა, ბლმლბიც, გარდა 1900-იანი წლედიან დღემდე სსჟდასსჟა სანლცლ ჟრეშულეში გამლცეჟენული მასალეშისა, მესულია გამლქეჟენული და ახლად ნლცბრეშული ნიმუშეშიც. ჟრეშულეში თაჟბყბილია ინსტრუმენტული მუსიკის 197 ნიმუში ყჟელა ქართულ საჟრაჟი: ლარქეში, სლბნარი, ჟენლ და ენიანი სალამური, პილილი, აქარპანი, ყაჟალი, გუდასცჟირი, ქიბლნი, ჩანგი, თანდური, ჩლნგური, ქიანური, ქუნირი, გაბლნი, დარბა, დლლი; აგრეოჟ ინსტრუმენტული ანსამბლეში და სიმლერეში საჟრაჟის თანსლებოთ.

სანლცლ ჟრეშული მდგება წინათქმის, სამეცნიერლ ნაშბბბის, ჟმეალლდ სანლცლ ნაწილისა და მენიშენბბისაგან. სამეცნიერლ ნაშბბბში „ქართული სალსური საჟრაჟი და საჟრაჟირი მუსიკა“ განსილულია ქართული და საქართულეში გავრცელეშული სალსური საჟრაჟი: ისვლბრული ცნბეში მათ მესახეშ, თოთლჟული საჟრაჟის აღწერილბმა, ისვლბრია, დამზადების მეთდები და ყლთაში მათი

სლციალური თუნციკა. ჟრეშულეში საჟრაჟირი მუსიკის ნიმუშეში დლლგეშულია ლრგანლლლგიაში აღიარეშული პრბნციბის მიხედვოთ: თაჟდპირეჟლად წარბლდგენილია ჩასაბერი საჟრაჟი, მემდეგ - სიმეშიანთა ჟგოჟი, ჟლავიშიანი საჟრაჟი და ბლლლს - ინსტრუმენტული ანსამბლეში. რაც მესეშა დასარცყამ საჟრაჟეს, ისინი ბირბოთად ინსტრუმენტულ ანსამბლეშსა და სიმლერეშის თანსლეშბია ბლცეშული. ჟრეშულს ახლავს ანლცეციეში ამა თჟ იმ ჟლნჟრეშული საჟრაჟირი ნიმუშის მესახეშ. თოთლჟული ჟლმენცარი მქიცავს ინთლბმაციას ჩაწრის დრბისა და ადგილის, მემსტრულეშლისა თჟ

ჩამწერის შესახებ, ასევე, საქართველოსათვის, მუსიკალური ტრადიციის კომუნიკაციას და სხვა დამატებით ინტერმედიას.

სანაცვლო კრებული უნიკალურია იმითაც, რომ დაინტერესებული ადამიანი ერთ კრებულში თავმოყრილად ნახავს ყველა ქართული ხალხური საკრავის სანაცვლო ნიმუშს. კრებული ღრუნავს, რაც, ვთქვათ, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს საკრავიერი მუსიკის პოპულარიზაციას პრაქტიკულ-მეცნიერულუბნსა თუ სამეცნიერო ქრებში, რთვრაც საქართველოში, ისე საერთომრთისლ ასპარზზე.

მეზღმეღრთ ჯგუთი მადლოზს ჟხდრთ საქართველოს ჟულცურრისა და სპოტცის სამრრრრრრრ, რთმელმაც თრრრრრრრრ უზრრრრრრრრ რრრრრრრრ კრებულრს გრმცემა. კრებულს ჟრმღრრრთ საკრავრერი მუსრრრს უზადლო მკულერრრს, რსცოტრრრს მეცნრერრრრთა დოცცოტრრს, ეთნომუსრრრრრრ მრრრრ მრლკრმრს სსოზრრს, რთმრრს დრდრ სურრრრრრრ გრხლდრთ მსგრზრს ცრმრს კრებულრს გრმცემა.

სლოთულ ჟოცრრკრბე
ეთნომუსრრრრრრ, კრებულრს მეზღმეღრთ

ქართული სრმლერა თრრრთმრ (ნაწრლრ II)

თრრრთმრ ქართველრ ჰედგოგმრს მრერ ქართული სრმლერრს მრსცერკულრსრს ჩაცერრრრს რდერ 2016 წლრდრ მქონდრ. ერთრ მრსცერკულრსრ ჰელსრრრრ ჩაცერდრ 2004 წელს, მელერ კრ რლრრრრრრ 2011 წელს. მე თვრთონ პრრრულად 2016 წლრს რვრსმრ მრვრლუ მონაწრლუბრ ქართული სრმლერრს საერთომრრრსლ მრრრრმრ ქლმულერთმრ, რთმელრც ლრგრრრრრრრ რელ გრმცდრლრ მთერგმრრლრსა და სრსრმლერლ ცურრრრს ლრგრრრრცოტრრს, მრრ კრკრკრრრრრრს მრერ. მრრკრ პრლრრ მთამგრლრრრლუ და კერგრ ლრგრრრრრრ რელ. გვქონდრ სრული პრრსრლრნრ და ერთდლრრნრ მლგზერლმრმრ ქლმულერთრს სსკდრსსკკრ ადგრლრმრ, ასევე ჟსცურმრერთ მერუმსაც. მუვრსწრკლერ მდრდრრ რერერცურრ: კრხური სრმლერრმრ არჩრლ მედლლრმვრლრსგრნ და გურრული სრმლერრმრ ცრრსცრნ სრსერრულიმრსგრნ. მრრს თერკრმრლმრმ სწკრლრს პრლცერს ყველრსთვრს გრსკგმრ გრხადრ.

მგრრამ რთგოტ უნდრ ჩამოგვეყვრნრ მრსწრკლერლერმ თრრრთმრ და მოგვეწელ მრსცერკულრსერმ? ამრს მერცო გრრრრრცრლერბრ პრლრრ რთულ ამოცრნად, მგრრამ პოზრცრურ რდერ ჩრნდრ ქართული მრკრლსმრრნრ სრმლერრთ დრრრცერკერსერლთრთვრს. 2017 წელს ჩკრცერერ ქართული პოლრთლრნრური სრმლერრსა და სსკკრ მრკრლსმრრნრ სრმლერრმრს (ჩრდრლლერთ სერერმრრრრდრნ და სერსერერთ რლმრრრრდრნ) სკკრრლ მრსცერკულრსრ. მსოლლდ ქართული ცრრდრცრული სრმლერრმრს სკკრრლ მრსცერკულრსრს მლწელმრ პრლრრ რთული მერვრრმდრ, მრუსერდკრდ რმრსა, რთმ უკვე მქონდრ ქართული სრმლერრმრს მუსრულერმრს და რამდრნრმ სრმლერრს სწკრლერმრს გრმცდრლერბრც.

მსაცერრრ სოლრლ მუსცერპრრ ეთნომუსრრრრრრ და მომლერრლ ნრნრ მჟკრრრრმრს 2009 წელს ლონდონმრ, ქართული სრმლერრს მრსცერკულრსმრ მონაწრლუბრსრს მუსკდრ. მოგვრრრრრთ სოლრლ მრრწკრრს სრმლერრს პრრრულ სკკრრრრლ მრრრკმრ "Braveheart Georgia", რთმელრც ლრხუმდმრ (სკკრრრთრ) მლქელ მევ მერრსა (მლცლრნდრ) და ნრნრ მჟკრრრრმრს მრერ. 2011-2017 წლერმრ სოლრლმ რამდრნკერმრ მრრლლ მონაწრლუბრ ნრნრს მრსცერკულრსერმრ ლონდონსა და პრრრმრ. ამრნ გერლვრმრ მრს სურრვრლრ, თრრრთმრ ეპოკრ ადამრრრმრ, რთმლერმთრრრც მუსრმლერლერ რქრმდრ სერ სმრმრ მლერრ, მგრრამ რს კერ კრდევ არ რცნმდრ სსკკრ დრრრცერკერსერლერმს.

საქართველოში რამდენჯერმე მოგზაურობის შემდეგ, სთილიმ სოფელში, მართლმადიდებლური ულფოტის ცენტრში, მოაწყო გამოთვრა „აღდგომის მომლოცვლოზა - თოცოები საქართველოდან“, რომლის გასწნის დღეს გაიმართა სემინარი „მართლმადიდებლური საქართველო“. კრისცა მერგლონდმა, ერთ-ერთმა რედაცილომა წიგნისა „გაცნობითი ცოტები საქართველოში“, წაიკითხა ლაციი „საქართველოს საკლესიო საგანბორის შესახებ“. კრისცა მერგლონდმა მეც მიმიწვია ცრადიციული ქართული სიმღერის შესახებ პრეკრეცციის ჩასაცრებლოდ, რადგან მან იცოდა ამ სოქროში ჩემი საქმიანობის შესახებ. აუდიცლობიში საკომოდ მეკრი იყო დანცცრესებული, რომლოც საკლესიო სოლოვნობით, ისე ქართული ცრადიციული სიმღერით.

2017 წლოს სთილიმ თინოთმი მოაწყო მასცოტკლასი, რომლოსაც ნანა მქაჯანაძე უძოვებოდა. მან დიდი პალისხმევა მოახმარა ჰლოსინკში მასცოტკლასის ლტგანბეზას. პირული მასცოტკლასში 30 ადამიანი მონაწილოებოდა.

ეს მართლაც რომელი საფეო იყო - ყოვლოვკარი კონცაციების, თულისა და გამოცდილოების გა-ტეში. მამინ წაბმოდგენაც არ მოდნდა, რა ეთეცი ედნებოდა ამას და რომ მომდევნო წლოებში ქართული სიმღერის კიდევ მეკრ მასცოტკლასსა და ლონისძიებას მოვარყობდი - ამბობდა სთილი მუსცაპას.

ამ დროს საქართველოში მომბის დღეები იდგა, ამბის გამო მასცოტკლასზე ნასწავლი პირული სიმღერა „იმბროული ალილო“ იყო. მასცოტკლასი ცარდებოდა კაპილას ლოთარანოლ ეკლესიაში. საოლი ჰეიკილამ, რომელიც ასევე მონაწილოებოდა მასცოტკლასში, ქორნალში Kansanmusiikki, დაწერა სცაციი ქართული სიმღერის შესახებ, რომელიც მოიცავდა ინცოტვიუს ნანასთან. იმავე წლის აგვისცოში კიდევ ერთი მასცოტკლასი ჩაცარდა კესავოცი კალიონიბიში, რომელიც მდებარეობს ჰლოსინკის ცენტრიდან დაახლოებით 30 კილომეტრში, სიპოში კუნბოლ ჰლოსინკზე. ნანას მესამე მასცოტკლასი 2018 წლის იანვარში, ისევ კაპილას ცამბარში ჩაცარდა. 2017-2024წწ. ნანამ სოლ ცხრა მასცოტკლასი ჩააცარა. რვა სთილი მუსცაპას ლტგანბეზობით, მეცბრე - მარია თრანკონთან და ლოცი რანცანონთან თანამბომლობით. მასცოტკლასები მიბითადედ ჰლოსინკში ცარდებოდა (ხმირად ჰლოსინკის ლოთ-რანული და მართლმადიდებლოტი ცამბრების სივტეში). ლტკრ მასცოტკლასი ჩაცარდა არა ჰლოსინკში, არამედ სხვა მუნციპალიცეცეში. მაგალითად, 2019 წლის ზათესოლში ცოტი ჩაცარდა კუნბოლ კეიბოზე, თინოთის დასავლოთ სანაპირბოზე.

2017 წლოს, პირული ქართული მასცოტკლასების შემდეგ, სთილი მუსცაპას, მარია იანსონის, ციბო ლიცონისა და ჩემ მიერ მიქმნა ანსამბლი „ცოკრი“. 2018 წლიდან ანსამბლობა საკარო გამოსვლა დაციყო. მისი შემადგენლობა მრავალთეროვანი იყო. კოლოცივში მაქსიმოთ თობრეცი მომღერალია, რომლოებსაც არ მოეთხოვობათ საკონდო სიმღერის წინა გამოცდილოზა ან ცოდნა. სიმღერებს სწავლობენ რომლოც ერთად, ისე დამოუკიდებლოდ, მიბითადედ, სმენით.

2019 წლის ივნისში „ცოკრის“ ლრმა წევრმა მოაწყო საზათესოლ ცოტი რაქამი, სადაც პედაგოგები იყვნენ თრანკ კეინი და თობრნიკ სხიერული. ცოტი ჩაცარდა თოლოლობის სახლობი ლნში. „ცოკრის“ წევრების უმბავლოსობისთვის ეს პირული ვიბიცი იყო საქართველოში.

2020 წლოს კოვიდ პანდემია დაციყო, მაგრამ „ცოკრი“ ნანას რამდენჯერმე შესვდა ზომის თობრცეში. 2020 წლის ზათესოლში სთილიმ ნინო ნანეიშვილთან ერთად მოაწყო ქართული მუსიკის ლნლან სიმღერის კოტსი. ეს კოტსი ლია იყო ყვოლა დანცცრესებულისთვის. ზომმა სამოქალოზა მისცა მონაწილოებს თინოთის სხვა რეგიონბიდნაც მარცვიად შეერთებოდნენ ცოტს. ამ ცოტის ზოვიერთმა მონაწილოებ, განაგრობო ქართული პოლითონიოტი სიმღერების სწავლა ნინო ნანეიშვილის სხვა ზომის გაკვოთილოებეც, სადაც მონაწილოები იყვნენ ეკრობის სხვადასხვა ქვეყნბიდან, ასევე შეერთებული მცაციბიდან და კანადიდან.

2021 წლის თებერვალში და ივნისში „ცეზრმა“ სიმღერის ღწლან კუტსი გაიარა ნანასთან (სულ ხუთი სასწავლო სესია) ზუმის თარმაცში.

თინეთში გამართული სიმღერის მასცერკლასებისა და კუტსების გარდა, ანსამბლის წევრებმა მონაწილეობა მიიღეს: ნანა მჟაჟანაძის ქართული მრავალხმიანი სიმღერის მასცერკლასებში (მელგია, საქართვლო, სათ-

რანგეთი, გერმანია და დიდ მრიცანეთი) და ასევე საქართვლო სხვადსხვა კუტსებში (სვანეთი, რაქა, თბილისი, კახეთი, გურია, აქარა); თრანკ კინის ცურებში (მცლანდია, გერმანია და ესპანეთი), მალსაზ რქვანძის მასცერკლასებში (გურია), თარნიკ სხიერლის ცურებში ღწში (რაქა), ცრისცან სისარულიძისა და არჩილ მელღიშვილის ცურში (ქლმულეთი), თამაზ გამისღწიას თინეთში ჩაცარქმულ ცურში, ქეთვან მინღლარმღილის ცურში (კახეთი). სვანეთში მათი პღგაგაგები იყვნენ დები ჩამგელიანები და მურად თირცხულანი. ანსამბლს არ ჰყავს ხელმღვანელი ცრადიცვიული გაგებით, მაგრამ მღღლ ღრი წლის განმავღღმამი ცეზრის მსაცვრულ მიმართულუბაჰ პასუხისმგებლები არიან ღასე ღინღგარნი და მერტი-სღთია ღავღსი. სღღლ სღიღი მუსცავაა მუღმღი კღღრღინაცღარის თუნც-ციას ასრულუღს.

ანსამბლს გამღსვლები ჰქღწია ეკლესიებში, მიმღიღთუკებში, რესცღარებში, უმღერია რღგღრც ღუთარქანულ, ასევე მართლმადიდებლურ ქირვაჰ, სუთრებჰ, გამღსულა თინეთის ცელუვიგით და ქართული ცელუარხის „აქარა ცე“-ის გაღცემაში „ეთნოთღრი“; სამი ჳიდელ ჩანაქრით მონაწილეობღა პღღიღღწიის საერთაშღრისღ ღწლან სიმღზიღებში, უმღერია წჳულუებჰ, დამადღის დღისა და დავრბაღვის ცერემონიებჰ, ღჳახებში და სხვადსხვა თესცვიღლებსა და საგუნღლ ღღწისმიღებჰ.

კღღეცვიღა ჰელსინკის ერთ-ერთ მიმღიღთუკაში გამართა პრჳენცეცია ქართულ მრავალხმიანღბაჰ და ასევე მღამზად თავცრალური სპეცცაკღი „სუთრის პრთღღრმანსი“. 2023 წლის სეცცემბრში კგუთეს პაცივი ჰქღწღა მონაწილეობა მიღღლ საქართვლოღში საერთაშღრისღ თღღკღღრულ თესცვიღღში „საქართვლო“. 2017-2024 წღღებში „ცეზრს“ ჰქღწღა დაახღღღღით 75 საჳართ გამღსვღა.

საქართვლოღს თემაცური კვირეული, სხვა ჳღრქმღთებში, ქართული საეკლესიღ გაღღმისა და ხაღსური სიმღერის კღწთერენცის პრჳენცეცია

2022 წლის მაისში აღმღსავღღთ თინეთის უწიკრსიცეცის მიზანცვიური მუსიკის თინურმა საზღგადღამ იღწსუღში მღაქღლ საქართვლოღს თემაცური კვირეული. ქართული გაღღმისა და ხაღსური სიმღერების მასცერკლასის ჩასაცარებღად საქართვლოღღან მიწჳული იღღ ეთნომუსიკღღღღი, პრღთესღრი თამაზ გამისღწია.

თინეთის მიზანცვიური მუსიკის საზღგადღღამ, იმაჳე წელს, კიდევ ერთი მასცერკლასი მღაქღლ ცავმპრები. მასცერკლასი ჩაცარღა ცავმპრეს მართლმადიდებლურ ცამარში, რღმელიც ასევე ცნღმიღია, რღგღრც წმ. აღეღსანღრჳ ნჳღღისა და წმ. ნიკღღღზის ცამარი. თინელმა მონაწილეებმა თამაზთან ერთად იგაღღღღს ღიცეცეციაჰ. მგაღღმღღთა გუნღს ასევე მუღრთღა ცავმპრები მცსღჳრები ერთი ქართვღი. ცავმპრეს სემინარში აგრთჳე მონაწილეობღწენ ანსამბლების „ცეზრისა“ და „საქანღღას“ წჳრები. მათი უმრავღღსღბა თამაზის წინა მასცერკლასსაც ესწრებღდა.

2023 წლის ივნისში იღწსუღში აღმღსავღღთ თინეთის უწიკრსიცეცეში ჩაცარღა მართღმა-დიღებლური საეკლესიღ მუსიკის საერთაშღრისღ საზღგადღღღის (ISOCM) მე-10 კღწთერენცია. კღწთერ-

ნციანზე ნინო ნანეიშვილსა და მონაზონ სიღონიას ჰქონდათ პრეზენტაცია და ღრევი გალმბდა ლიფი-
ტგიაზე მართლმადიდებლურ ცაბაბში მამა დამასკინლსთან და კონფერენციის სსვა მონაწილეებთან
ერთად. მართლმადიდებლური კულფურის ცენცრში გამართულ კონფერენციაში ერთ-ერთი პრეზენტაცია
იყლ „ცრადიციული ქართული სიბლერები სუტრასთან“ ანსამბლს „ფეზრის“ მესტულაბით. სუტრასთან
ბლერბდნენ კონფერენციის მონაწილეებიც: სსვა ენებზე მესტულაბულ სიბლერებთან ერთად ქართულაბმა
და მამა დამასკინლსმა ქართული სიბლერებიც იბლერეს.

2022 წლის ლეცლმბერში, მარია იანსლნი, ბლმელიც ზუმის თლბამცით უკუ ლბი წლის გან-
მავლლბაში ბეგულაბულად მონაწილეობდა ნინლს მასცერკლასებში, იყლ ნინლს ბუდაპეშტის მას-
ცერკლასის 5 თენელი მონაწილიდან ერთ-ერთი. ნინლს მასპინბელი იყლ ესცერ ჰაილში, ქართული
სიბლერების უნგრელი მესტულაბელი.

*ბუდაპეშტის ბლელენები მრავალი დამთხვევის კაბი იყლ. იბ დრლს ლბნი ვიყავით უნგრეთში
მეგბულაბაში და ნინლს მეშთავაზე, ბლბ იქ ჩასულიყლ მასცერკლასის ჩასაცარებლად (ნინლ იქ აღბეც
იყლ). ბავი ნინლსა და მის უნგრელ ნაცნობებს ეს დრლ აწყლბდათ და კგუთის საბი სსვა წეზრიც
ალბრთლვანებული იყლ ამ თაეცით, ჩვენ მეგბულით კურსის გავლა - მარია იანსლნი.*

ნინლ თენეთში პირველად 2022 წლის ნლმბერში იყლ, და მასცერკლასი ჩააცარა ჰელსინკში
ცამბერაბი წასვლამდე, სადაც მან თამაზ გამისლნიასთან ჩააცარა ბიზანციური ბუსიკის თენური
საზლგადლბის მიერ ბლწყლბილი მასცერკლასი. ბლბრ მასცერკლასი ნინლმ 2023 წლის მარცში,
„ილლნის“ სსვა ლბ წეზრთან, მარიაბ გუკუკიანთან და ქეთი ცამასბულაშვილთან ერთად, სლლლ
მესამე - თათია ლეგაშვილთან ერთად ჩააცარა. ყელა ეს ჰელსინკში ჩაცარებული მასცერკლასი მარია
იანსლნის მიერ იყლ ლბგანიზებული. მასცერკლასები ჩაცარდა კაპულას ბიბლილთუკასა და კათე
ცაიკლამბუბი. კათეში ასევე ჩაცარდა კონცერტი „ილლნის“ ცრბლს მონაწილეობით. ნინლს ქა-
ლიბვილმა ქეთლმ ასევე ბიილლ მონაწილეობა კონცერცში - ვილლინბზე დაუბრა კლასიკური ნაწარ-
ბლბი და ბლბლერლბს აჰყვა ზლგირბი საბიცილლ სიბლერის მესტულაბისას. კათე სავსე იყლ
სალსით, ბლბლუბიც ამკარბდ ალბრთლვანებულაბი იყვნენ ბუსიკით. ივნისში იბავ კათეში ისევე იყლ
კონცერტი ნინლსთან ერთად. ამკერბდ მასთან ერთად იყვნენ ანა ლლლლშვილი და მარიაბ
დამაცლამბვილი.

ანსამბლის წეზრები აკეთებენ. „საქანლას“ ბეპერცუარბი აბის საქართულლს სვადასსვა კუთხის
სალსური და ქალაქური სიბლერები, ასევე საგალბლუბი. სიბლერები ბლბლუბიც ისწავლეს ნანა
მქავანაბის მასცერკლასებზე თენეთში, ნინლ ნანეიშვილის მასცერკლასებზე თენეთში, საქართულლში,
ბულგიაბი, უნგრეთში, ინგლისში და ზუმში, თბრე კეინის კურსებზე საქართულლში, გერმანიაბი

2023 წლის აგვისცლბი ჰელსინკში იბყლთებლდა ნანა
მქავანაბე. მან ჩააცარა ლია მასცერკლასი და ასევე
კერბლ მასცერკლასი ანსამბლისთვის „ფეზრი“, ბლ-
ბელიც საქართულლში თესცვივალისთვის ებზადებლდა.
ანსამბლი „საქანლას“ 2022 წელს ბიიქმნა; მისი
პირველი საკარლ კონცერტი ჰელსინკში, კალლლს
ბაილნის ბიბლილთუკაბი გაიბართა. „საქანლას“ ლთი-
ციალური სელმბლვანელი არ ჰყავს, მაგრამ ბლბ-
ლერლბს მრავალსბიანი სიბლერის გამლცდილბა აქვთ.
უმეცლლმა ცეზრბი ბლერბდა, მაგრამ ზლგმა ქართული
სიბლერა მასცერკლასებში მონაწილეობით გაიცნლ.
ბეპერცუარბს ერთად არჩევენ და მათ არანბირებასაც

(ბერლინი, პოცდამი) და მოცლანდიაში, თორნიკე სხიერელის კუბსებზე ღწში (ტაქა), სანდვლ ჩანა-ქრებშიდნ, YouTube-დნ და აუდლი ჩანაქრებშიდნ. ლიისა ჰეისკანენი აღნიშნავს, ტლმ ერთ-ერთი „ალილი“ საფართვლლს ცვლუვიზიის საგანმანათლელლ ვიდელდნ ისწავლუს. „საფანელას“ გამლსვლუბი ჰელნდნ ჰელსინკის ბიბლიოთეკესა და კულტურულ ცენტრებში, ზათესულის თესცივალზე (სამმაცი, ლლჰილაჰცი ხელთვრების ბელელი), კრბლ დლესასწაულებზე, ევლესიებში, მლხუცთა სასლვბში და საფართვლლს ერთვრულ დლესასწაულზე, ჰელსინკის ფართულ ტესცივალბში. თინეთის თატვლვს გატეთ „საფანელა“ 2022 წლის ლელლმბერბი გამლვიდნ ბუდსპელცში ნინლ ნანეიშვილთან ერთად უნგრეთის მასცერკლასის დასკვნიოთ კონცერტზე და ბათუმში, გილტვი გატაცანიბის სას. ბათუმის ხალხური და საეკლესიო მუსიკის XVIII საერთაშორისლ თესცივალზე, 2023 წლის ლელლმბერბი. „საფანელას“ ტამ-დენიბე მლმლერტალმა მლნაწილელმა მიილლ გადსცემაში „ეთნოთლრი“ ტლმელიც სხიერელუბის ლჰახში ჩაიქრტა ღწში (ტაქა) 2023 წლის ლელლმბერბი.

მასცერკლასების, ადგილთბრივი და საერთაშორისლ მლმლერტალი თემების, საზლგადლუბების ტლლი ფართული სიბლერის ქარბაცვებში

ტლვლტე ჩანს, ფართული სიბლერის შესწავლამი მნიშვნელლვან ტლლს თამაშლმს მასცერკლასები და ერთად გაცტრებული დრლ. ახალი ფართული სიბლერის შესწავლისას, მნიშვნელლვანია ახალ ადამიანებთან თანამშრლმლლმა და გახსნილლმა. თინელუბი, ტლმლუბიც თანამშრლმლლმენ ფართულუბთან და მლმლერტალთა საერთაშორისლ თანამშრლმლლმის ქევრებთან, ასევე ერთმანეთთან, მნიშვნელლვან ტლლს ასრულებენ საფართვლლს ტლლის შესახებ ცნლბიერების ამალლუბაში. თინეთი ფართული სიბლერის ქარბაცვებში მნიშვნელლვან ტლლს თამაშლმს ტლვლტე საზლგადლუბის, ისე ცალკეული ინდივიდების ძალისხმევა.

ბერი-სლთვია ლავლსი
მუსიკლლლგიის სცულენცი
ჰელსინკი, თინეთი

ერთი რეგიონული ანსამბლი **მგალთბელ-მლმლერტალთა გუნდი „ამალლუბა“ ჩლხაცვურბდნ**

ჩლხაცვურბის მუნციპალიტეტის მგალთბელ-მლმლერტალთა გუნდი „ამალლუბა“ 2008 წელს ჩამლ-ყალიბდნ, ტრევნც ლალი კლბითვბის ხელმბლვანლლბით. ანსამბლის სახელწლდებ თლტრეც საუთლლ დლესასწაულთაგან ერთ-ერთს - უთლის ამალლუბას უკავშირდებ. გუნდის შეფნის თავდსბირვლი მიზანი ჩლხაცვურბის წმ. ილაკიმესა და ანნას სახელბის მშენებარე ცადრისათვის მგალთბელ ვაჟთა მლმზადებ იყლ, სადც ისინი დლემდ მსახურლბენ. თავდსბირვლად გუნდის ტეპერტუარბი სადნ და გამშვნერული კილლს ცტადიციული საგალთბლუბი იყლ. ხალხური სიბლერების შესწავლა მათ 2014 წლიდნ დიიქყს.

„ამალლუბას“ ლალი კლბითვბე ხელმბლვანლლბს, ხლლლ კლნსულციტებს ცნლბილი ეთნლმუსიკლლლგი, მლმლერტალი და ლლცბარი, მალსაზ ერფვანიბე უქვს.

ანსამბლის ტეპერტუარი, ცტადიციული საგალთბლუბის გატდნ, ბირბითადნ, დასავლურტფართული ხალხური სიბლერებისაგან შედგება. განსაკუთრებული ყურბლდებ გურულ, კლნკრეცულად კი, ჩლხაცვურულ ვარბანცებზეა გამახვილებული, თუმცა, ტა თემა უნდნ, საფართვლლს სხვა კუთხის

სიმღერებსაც ასრულებენ. ტეპერცუარტში აქვთ აგრეთვე ქალაქური თელუკლარის ნიშნები. „ამალ-
ლაჰის“ ქეჰრები კატგად თელთბენ ხალსურ ინსტრუმენტებსაც (ჩონგური, თანდური, ქიანური, ჩანგი,
სალამური, ქიმონი, დლი, გიცარა).

ანსამბლში გაერთიანებულია ჩონგურის მუნი-
ციპალიტეტში მცხოვრები სხვადასხვა პრეტესიის
თორმეტი მამაკაცი. მათგან უმეტესობას მუსიკა-
ლური განათლება არ აქვს. სიმღერებს, ძირითა-
დად, ძველი ჩანაწერებიდან სწავლობენ. ამ პრეტე-
სში განსაკუთრებით აღნიშნავენ ანსამბლის კონ-
სულტანტის, მალსაზ ერქვანიძის როლს. საკულ-
სილ საგალთბლეს გამთცემული სანლცო პრემულ-
მიდან სწავლობენ, ხოლო ქალაქურ სიმღერებს -
ჩანაწერებიდან და სანლცო პრემულაშიდან, თუმცა
უპირატესობას აუდიოჩანაწერებს ანიჭებენ.

ანსამბლი მუდმივად ზორნაჟს ტეპერცუარტის საინ-
ფერესო ნიშნებით გამდიდრებაჟ და საშემსრულებლო დონის დახვეწაჟ. ყველაჟ საინფერესო მათთვის
სიმღერებჟ მუშაობის პრეტესია. ამ პრეტესში აქციურად არიან ჩართული, როგორც ანსამბლის ხელ-
მძღვანელი, ისე - კონსულტანტი. მაქსიმალურად ცდილობენ, ტეპერცუარტი ძველი მგალთბლ-მომღე-
რების სიმღერებით გაამდიდრონ. ტეპერცუარტის შერჩევისას ითვალისწინებენ გუნდის ქეჰრთა აზრსაც.

„ამალლაჰა“ ჩონგურის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრთან არსებობს, შესაბამისად,
აქციურად მონაწილეობს მუნიციპალიტეტის თბგლებში გამართულ სხვადასხვა სადღესასწაულთ თუ
საქვლმთქმელთ დონისძიებში. ანსამბლი ხშირად მღგაურთბს ქვეყნის მასმცემით და მონაწილეს
არაერთი თესცივალისა თუ კონკურსისა: თელუკლარის ერთჟნული თესცივალი (ლაურქაცო და მერქ
ადგილის მთლობელი), ცრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმი თბილისში, ყოჟ-
ლწილური თესცივალი „არც გინი“, ცრადიციული საგალთბლების თესცივალი საჩხერაში, ლჟრგოთის
გიორგი სალუქვამის სახელთბის საერთაშორისო კონკურს-თესცივალი (ლაურქაცო)... ანსამბლის
შემოქმედებით ბილგრათიას ამშჟნებს ქარმაცემული ცურნერები პოლთნესა (ქალაქი ლეჟისკი) და
ლიტვოჟამი (ქალაქი პასკალისი).

დღეს „ამალლაჰაში“ მღერიან: ზაზა ლტბლამე (მაღალი ხმა, პრიმანქული), არჩილ სიხატულიძე
(მაღალი ხმა, პრიმანქული), თემურ ჩხიკვაძე (მაღალი ხმა), ლამა ცინცამე (შუა ხმა), დემურ მ-
რამიძე (შუა ხმა, ბანი), გლა ცინცამე (შუა ხმა, ბანი), ნიკა ჩანცლამე (შუა ხმა, ბანი), ლთარ ცინ-
ცამე (შუა ხმა, ბანი), ლამა ჩანცლამე (ბანი), ილია კეკელიძე (ბანი), ჟანო კეკელიძე (ბანი), ჟაჟა სი-
ხატულიძე (ბანი). არ შეიძლება არ აღინიშნოს იმ ქეჰრთა დიდი ქჟილიცი, რომლებიც, ამა თუ იმ
მიჟრით, ლარ არიან ანსამბლში: მღვდელი ჟანცანგ მეგრელიშვილი (მღეროდა მაღალ ხმასა და
პრიმანქულს) და გიორგი რამიშვილი (მღეროდა შუა ხმას).

„ამალლაჰა“ დღესაც განაგრბობს აქციურ შემოქმედებით ცხოვრებას. იყო რამდენიმე რადიო და
ცულგადაცემის (მათ მორის - აქარის ცულჟიზიის გადაცემა „ეთნოთბორის“) სცუმარტი. გამთცემული
აქვს ერთი აუდიოალბომი. უახლთეს მთმავალში იგეგმება სოლო კონცერტის გამართჟა და ახალი
ტეპერცუარტით მერქ აუდიოალბომის გამთცემა.

სოთჟო კოცრირაძე
ეთნომუსიკოლოგი

უცხოელები ქართული თეატრის შესახებ ბოგორ გახედი პილოცი...

მაგნიტომაში მინდოდა პილოცი გაგმნდარიყავი. ჩემი ლცნება იყო ხალხის გადაყვანა მსათელითა ერთი ქობ- ცილიდან მელარში. მიუხედავად იმისა, რომ კოდანს მე- თოდის დაწყებით სკოლაში დავდიოდნი, ჟუკრაჟდი თობ- ცეპინაოზი, ჟმურთოდი გუნდში, სამოლოოდ, კომპი- უტერული ცეფნოლოგიების სპეციალისტობა გადაჟ- ყვიცე, მაგრამ 16 ქლის ასაჟში ჩემში ბაღაც მიცვალა და მოსიჟას მიჟუმბუნდი. სასწაჟლოჟლის ბოლო კურსიჟ კონსერვატოლიაშიც ჩაჟამბარე (უნგრეთში ეს სამოალო მოსიჟალური განათოლება) თობცეპინაოზს მოსასწაჟლად და, თაქცობბიჟად, მელარე სამოალო სკოლა დაჟამბოჟარე.

თაჟიდან, კლასიკური მოსიჟასთან ერთად, მსათელით მოსიჟაც მიზიდაჟდა. მიუზიკლმა „მიჟიოლინიჟ სასოტაჟი“ უზბარმაზბარი მოთამაქდილება მოასდინა ჩემიჟ, სწოტრედ მისიოთ მოთაგონებოლებმა, მე და ჩემმა დამ მიჟეფმენიოთ Klezmer R's band კლუზმერის მოსიჟის მოსასტოლოებლად და ერთი ქლის მიმდეგ ნიქიოტოთ კონკურსში გაჟიმბარჟჟეთ. სწოტრედ იმ დროს დაჟინცერესდი კომპოზიციოტობიოთ და ბლოჟიოთ. მაგრამ ქობტოლო ხალხოტ მოსიჟამდე მისასჟლოლად უთბოთ მიცი დრო დამბიბრდა...

ხელის მოცეხჟის გამო, ერთი დამაცეპბიოთი ქლის გამოცოჟჟმა მომიქია. ჟინაიდან ყოჟოლოთჟის მაინცერესებდა მოსიჟალური ინსტრუმენცეპბის ხმის სისცემა, აჟოსციჟა და ჩაქობა, გაჟიბარე ხმის ლპობაცოტობის კურსი უნგრეთის ბადიოზს ხმის ბოქისოტის აჟადეპიბიში. ამას მოჟყვა მიმჟოლოცის უნიჟერსიციცის ქლობი - დაჟასტოლო მოკალაჟბიაცი ბოგობრე პიბნისცმა, მაგისცბაცოტობა კი, - ბოგობრე თობცეპინაოზს პედაგოგმა და კამბეროლმა მოსიჟოსმა.

ყოლა სათესოტბე თანცეასციოტბი პედაგოგბი მყაჟდა: ანდბამ ჰობა - კონსერვატოლიაში, ბალაჟ ბეცი - უნიჟერსიციცში და მიქონდა მოსამლოებლობა ბამდენჟობე გამჟოლო ბალაჟ სოჟოლბის ერთ- ჟიბიბანი მასცერკლასი. ყოლა მათგანის ერთ-ერთი ყოლაბე მნიშვნელოჟანი მოსიჟალური მიდგომა იყო მოსიჟალური ნაქობოლების ნაქილოთა უბოთიოტობმა, მათი მობბობმა, თოთოაოლის განჟიოტობმა, მათი თანმიმდეჟობმა და ქობბაროტა. ეს მიდგომა გადამქყოცი გახდა ჩემოჟის მომაჟალში, ბოგობრე კომპოზიციოტობისა და მოსიჟოსისოტის.

საქობტოლოში პიბჟოლად 2014 ქლოს ჩამოჟედი. მე და ჩემს იმბროლინდელ პობრცნიობრს გჟინდოდა გჟემოგზაოტობა ისეოთ ადგილას, ბომოლიც მეჟრ განსხჟაჟებოლო მოსამლოებლობას მიმოგოტოჟაჟებდა და არც თუ ისე ცნობილი იყო უნგრეთში. აღმოჟაჩინე მოდამოცესა და ქოტბისს მოტბის თბრბის მოსამლოებლობა და პიბჟოლიჟე ბეისიოთ ჩამოჟედით. იმ დროს არ არსებობდა ასალი გზამჟოლოჟბი საქობტოლოზს მოსახებ, მხოლოდ 1970-იანი ქლობის გზამჟოლოჟბი იყო ხოლმისაქჟდობი. ამიციომ დაჟიქყო საჟოტობი გზამჟოლოჟის მიდგენა ჩჟენს მიბრ ნანახი ადგილობის მიხედვით. სწოტრედ მაშინ ქაჟივითხოჟ ქჟყყნის ისციოტბის, კოლოცოტბისა და მოსიჟის მოსახებ, და გაჟიგე სიციყჟბი: ხინკალი, ქჟჟბი, თანდოტბი და სსჟ. ბოდესაც სახლომი დაჟბბუნდი, დაჟიქყო ქობტოლო ხალხოტბი მოსიჟის ბეგოლბაროლად მოსმენა.

2016 ქლოს, მელარედ ჩამოსჟლის დროს, უჟჟე გამიზნოლო მიქონდა ნოცეპბის მიბენა - ბოგობრე კლასიკური, ისე ხალხოტბი მოსიჟისა. მაშინ არ ჟიცოდი სად და ბოგობრე მიმბოლო ბაიბე მასალის მობიბმა და მხოლოდ მოგვიბანებოთ გახდა ჩემოჟის ნათოლი, ბომ სიბოტობის უმიცესობა არ არის

ჩაქრბილი, ისინი მღსმწნით უწდა ისწაჟლო. ყოჟოლ შჳმთხჟჳჳში, ამ მჳლოჳ მღგზაურთმამ გადამაწყჳცინა, ზომ მიწდლოდ მჳმღჳრა და დამჳრბა ქართული ხალხური მუწიჳ. მაგზამ ჳურ აზ ჳიცლოდი ზოგლოზ, ზადგან უწგზრთში აზაჳინ იყო, ჳინც ამ მუწიჳს უჳრბჳდა.

ზამ მიმიზიდა? ჳრთი მზბიჳ, უბჳოლჳსამ მზაჟალხმიანმა მუწიჳამ. ჳოდის ქჳყყანამი სავუნდო სიბღჳრა ბალოჳ მწიშჳწოლჳჳნი; მჳ ჳქსი წლის ასაჳიდან ჳბღჳრი გუნდებში. მაგზამ ის თაქცი, ზომ ადამიანებს, ზომღჳმიც მღჳრიან ხალხურ სიბღჳრებს, დამადღმიდან ჳსმით მზაჟალხმიანი სიბღჳრა, ზაც იბზრთჳზიგის მჳსამღჳმლომასაც იბღჳა, სხჳა ციჳის ამოსაჟალი წერცილია მუწიჳალოჳ ცხლჳრებში. ჩებჳ შთამჳქდილოჳ მლასდინა აჳოზღჳმის ჳღჳრბდომამ და იბან, თჳ ზოგლოზ მიდინან ისინი ხმიზად სრულიად განსხჳჳჳოლი მიბართოლჳბით, ქმწინან ზა მჳზრად უთზო „ჳოლოჳ“ აჳოზღჳო უზთიჳრთომებსა და მდღოლაციას, ჳიდრჳ ჩჳწ ჳართ მჳწ-ჳოლოჳბი დასაჟოთჳრბოჳო ჳლასიჳოზ მუწიჳამი. ზა თქმა უწდა, მაწინ მჳ აზათჳრი ჳიცლოდი დილოქციებჳ, მჳსრულიჳმის ბალიან განსხჳჳჳოლ ხერხებჳ, აწ ზა აზის სოთლოჳრი და ქალაქური ხალხური მუწიჳ.

მეცი ჳწოჳზიგზმით ჩაჳიბიზრჳ ინცერზრეც სამყაროში, ჳებედი სიბღჳრებს, ნოციჳს და გადჳწყჳციც მჳსწაჟლა ინ-სცერჳმწცჳ დაჳზრა. მჳჳჳჳოთ თანდური. უჳოთესი სამო-ალოჳმის აზქონის გამო, დამოუკიდებლად დჳიწყო ინსცერჳ-მწციის გაცნობა ინცერზრეც-ჳიდღჳჳმის სამოჳალობით. ამას-ომამი, ჳებედი ადამიანებს, ზომღჳბთწ ჳრთადაც მჳქმწინ-დი ქართული ხალხური მუწიჳის მჳსწოლჳბოლთა ჳგოთეს.

ცრით „ჳარდის ქოჩა“ (ქსცერ სამი, ზომბრეც ბიჳი, დანიოლ მუჳსჳი) 2020 წოლს შჳიქმწა. თებრჳლის ბოლოს ჳიზჳოლი ჳონცერცის შჳმდჳ, მჳ და ქსცი დჳჳსწართით თზანჳ ჳინის მასცერჳლასს ჳრბცლაჳში, ზაც ასჳჳ გახდა ჩჳწი მუწიჳალოჳრი მიბართოლჳმის განმსაზღჳრული. სწოზრდ ამის შჳმდჳ, ჳანდჳმის გამო, მოგჳიწია ჳჳჳციციჳმის მჳჩერბა ჳრთი წლით. მჳ დჳიწყო ამ მუწიჳის უთზო ლზად მჳსწაჟლის მჳსამღჳმლომების ბჳმწა.

ბოდაჳმცში გამართოლ სჳმინარბჳ გაჳიგანი წინო ნანჳიშჳილი, ზომბლისგანაც 2021 წლის ბოლოს ლწაინ დჳიწყო სწაჟლა, შჳმდჳ ჳი 2022 წოლს თსო-ს საგათხოლო უწიჳრსიციცში სციჳწდია მოჳიბოჳ, სადაც ჳთწგზრბიას ჳსწაჟლობდი. ჳრბსის დასწოლოჳმის შჳმდჳ მოჳაწყო მჳსჳდრბა თურბანიბჳჳმის ლჳახთან და ჳახცანგ თილოთანთან, ზომჳლსაც მას შჳმდჳ ჳამდწჳრბჳ დჳოზბრუნდი. ქს ბალიან მწიშჳწოლჳჳნი იყო - ჩჳმს წინამჳ ნოლ-ნოლა გაიხსწა ქართული ხალხური მუწიჳის სამყარო; დჳიწყო სიბღჳრის სისციჳმისა და მჳთოდჳმის უჳოთ გაგჳმა და იმის გაცნობიჳრბა, თჳ ჳამდწად ცოცა ჳიცლოდი. 2023 წლის შჳმდღომამჳ მიჳილო მსარდაქრა ჳზრბჳჳმიზრის გზანცის სახით 60 დღიანი ჳრბგზრბისთჳის („ჳოლოცოჳრბ ამომბრჳჳმს ჳზრბჳს“), ზომბლის თარგლოებშიც მჳჳბოლი წინო ნანჳიშჳილისგან საჳოლჳსიო მუწიჳის მჳსწაჟლა. მან გამაცწო ქამოჳთის საჳოლჳსიო გუნდი, ზომჳლთან ჳრთადაც დღემდჳ ჳგალომ თითქმის ყოჟოლ შამბათ-ჳიზრას. ამჳჳ დროს, თბილისის სახალომწიოლ ჳონსერბაგცლობიბი დჳიწყო ქართული ხალხური მუწიჳის მჳსწაჟლა. ასჳ ზომ, ასლა ქოლიწადს მშჳწიჳრბ საქართჳოლოში ჳაცბარბ. ჳცდილომ მაქსიმალოჳრად გამოჳიყოწო ქს ჳერიდდი. უწიჳრსიციცში სწაჟლის გაზდა, ქართული ხალხური ცჳჳჳმის ჳზაქციჳც დჳიწყო და, მჳბღჳმისდაგჳარად, ქჳყწის სხჳადასხჳა ჳოთხეში ჳიმღგზაოჳ. იბჳდრბოლოად, მეც ჳცდილომ ქართჳოლბს გადჳჳო უწგზოლი ხალხური სასიბღჳრბ მჳმჳიზრბოზა. მათოში, გილოზი გაზაყანიბის თჳსციჳალოჳ, უწგზოლი ხალხური

მუსიკის პრეზენტაცია ჩაგატარე, წელს კი „იალონთან“ ერთად ერთობლივი პლაზმის ვიდეო, რომლის ატანაშიც მე და ნინო ნანუაშვილმა გაგვეყოფა.

მარცხში საერთოვალის ეწვივნენ „გარდის ქუჩის“ სხვა წევრებზე და ჩვენ შევძელით სვანეთში ვასტანგ თეატრისა და „რინოსგან“ სვანური სიმღერების შესწავლა და მათთან ერთად მღერა. თბილისში გვქონდა საცდელი გამოცდა „იალონთან“ ერთად, ქუთაისში მიწვეული ვიყავით ანსამბლ „ადილას“ საიუბილეო კონცერტზე, რომელზეც შემსრულებლები. ეს დიდი გამოცდილება იყო ჩვენი ცხოვრების.

კონსერვატორიის სატელევიზიო პროგრამის დასრულების შემდეგ, მიხედავ, გაგვგებოდა ის მისია, რომელიც დაგვიწყო და ქართული ხალხური მუსიკა შეძლებისდაგვარად ცნობილი გაგვხდოდა უნგრეთში. კონცერტების გაბედა, მოგვარეობა სემინარებსა და ბანაკებს, ჟამანდებზე ქართული მუსიკის შესახებ და შევქმნი ერთობლივ პროექტებს. რომელზეც ჩანს, ჩემი ბავშვობის თემაზე პილოტად გახდომას ახდებს, მაგრამ, მე მოგახდენ აბა ხალხის, აბამედ კულტურისა და ცრადიციების „ცრანსპორტირებას“ დევნებს მობის.

რომელიც რიკი

უნგრელი პედაგოგი, მუსიკოსი და კომპოზიტორი

ერთგვარადი ქართული ნიშნობა და დორწინება თემაში (ნაწილი 1)

სხვადასხვა თემის თემატიკა ახალგაზრდობა ერთმანეთს საცდელ-დღეობებში და დორწინებაში სხდება, სადაც ისინი, მობთულ-მობაზმებზე იყრიან თავს და დროს ცეკვა-თამაშში აცხადებენ. აქვე ხდება სასდელ-სასდობების „დაგვარება“, მხალხლ ერთი პობობის მცვიცე დაცვით – აბ შეიძლება ერთი თემის ქალ-გაქის შეუღლება. ვინც ამას დაბბღვებს, თემი მობივებს და თემატიკა განდევნის.

წინათ „მუცლად დორწინება“ სცდენიან. ბბღესაც მმობლებს ერთმანეთის ხობბი და სიყვარული ჰქონდათ, ხაცში პაცება ქალ-გაქს ნიშნავდნენ თობბი და ასე იცვლდნენ: „ხაცი იყოს თავდები, ბბმ ეს ქალ-გაქი ერთობბს აბ გავყარბბთ“.

ქალის გაბბღვება-გაბბღვის საბბი მმობლებს ევობება და, ამ შე-ბბღვებაში, ქალ-გაქის ერთმანეთის მბწბება-სიყვარულს ნაკლებ ან-გაბბბს უწევს.

თემატიკის შესდღობობით, ქალი ცრანდი და გბბლბობიანი უნდა იყოს... თემატიკის თვბლდახაცული და მბრწვვობით თვბიანი ქალი მბსწბბთ, მაგბამ, ამბბბბბბ, ის ნამუსიანი და „კბბბბ მჯდბბი“ უნდა იყოს. მასვე მბბბბბბბ საცუმბბის გულუხვი დახვდბბ და გამასპბბბბბბ. მაგბამ სასდბლს შბრბვის დბბს თებბბბ სილამბბბბბბთან ერთად ყობბღვება დცევა ქალის შბბბ-გაბბბბბბბს. საცბლბს აბბბბბბ

მთავარია მუშა და გამბჯე ქალის შერჩევა, რადგან ზარბაცდი და უხელთუბი ქალი თმავლის ლჯახის დამლუპველად მიაჩნიათ. პაცარბალს „სახლის გვირგვინად“ სთვლიან. უდუდაკაცლ სახლი კი, თმავლუბის თქმით, უანგულთზოა და უბარაქლ.

სასძლულს შერჩევის შუბდუგ ჯაჟის მშლბლუბმა პირველად ქალის დუდ-მამას უნდა მიმართლნ და ქალი სთხლვლნ. ამ შუმთხვეჯაში, ქალის მშლბლუბი თაჟს იკავუბუნ და ქალის ბუდის „კარბუ მლსვლას“ უცდინ, რლმ არავინ დამბახლს ქალის „დამალუბაში“. მთხლვარბა, თაჟის მხრიკ, ქალის პაცრლნს შუამაჟალი - მარუკალი - უნდა გაუგზავნლს. ამ მიზნით, ჯაჟის დუდ-მამა ქალის რლმუღლიბუ მლკუთუსთან მიდინა, უმხელუნ თაჟიანთ სურვილს და თუ საპაცარბლლ სხვარბუ დანიშნული არ არის, მაშინ მას მაქანკლლმას სთხლვუნ. მაქანკალიც საქმის მლგვარქმას შუდგუბა. თუ ქალის გარბგუბა მაქანკლის ჟრთი ან ლბი მისვლთ გათავდა, მაშინ ქალის პაცრლნს მუზლბლუბი დამბახავუნ და იცყვინ, ქალი ბალად მიათხლვალ, რაც თუბში სირცხვილია. ამიცლმ მთხლვარი ლრ ქლამდუ უნდა აცარლნ, რლმ ამით საპაცარბლლს ჯარგისიანლმით თაჟი მლიქლნლნ.

თანსმლბის შუბდუგ სასძლლ მარბს იმზადუბს. თმავლუბმა მზითუკი არ იცინა. ქლტქილამდუ ქალ-ჯაჟის სანათუსალ სანაქლს (თულს) აგრლვუბს და ქალს აბლუკს. გარდა ამისა, ქალს მისი ლჯახი პაცარბლბიდან მიუჩუნს ე.წ. „სათაჟლს“ - სამბლხუ ხმლს და სანაშენლ ცხვარბს. თაჟის „სათაჟლს“ ქალი თვითლნჟ უკლის და ამბავლუბს, ნაქვლსა და მაცყლს ყიდის და მლნაგუბ თანსას საბგუბლუბი ასესხუბს. სათაჟლს შუმლსავლიდან ქალი საქლტქილლ ქინდუბს ქსლვს და მარბ-ლლგინს იმზდუბს. ქალის სათაჟლს ლჯახში ხელუხლუბულია და მისი მლხმარქმა თუ დანარბჟა არ შიბლუბა. ამიცლმ მშრლმულსა და მარბჟუ პაცარბალს კარბი სათაჟლს შაქქს ქმრის ლჯახში თულითა და საქლნლით. თუ ქალს მლცაცუბის სათრბხუ არ მლულის, ჯვრისქრბას არ ჩქარლბუნ და ქლტქილსაც გვინ იხდინა.

მასალა დამუშავებულია
სერგი მაკალათიას ქვინიდან „თმავი“
თბილისი, 1985

თლლკლლრულ ქარბლდგინაში გაცლცლუბული მითი „ამბრანის ბავშვლბა“

2024 ქლის 27 მარცს კლცე მარბანიშვილის სახლმქითლ დრამაცულ თაყცრბი უდმერ და გიკი გარაკანიბუბის სახლლბის თლლკლლრულ-უთნგარბთიულმა სცუდიკ „ამერ-იბერი“ უთნლუხისკის თაყცრბის მლბრბი სპექცაკული „ამბრანის ბავშვლბა“ ქარბლადგინა. სპექცაკული მიბლუნა სცუდიის დაარსუბიდან 30 ქლისთავს.

სიუჟეტს სათუბვლად დადლ პლპულარული მითი ქარბვულ პრლმუთუბუ - ამბრანბუ, რლ-მულიც ლმერბმა ადამიანუბის დასახმარბლად და ზლბლცუბის დასამარცხლად მლავლინა. სცენარბ ამბრანის ბავშვლმას გვისაცავს, ბმუ-ბთან - ბადრისა და უსუბთან - და თანასლ-თლლუბთან ჟრბად მის ყლავდლიურ სლთლურ ყლთას, მანამ, სანამ იკი გაამაყდუბლდა და ლმერბთან ქიდილსაც გაბუდაჟდა.

სცენიკის პედაგოგიკა, სცენარის ავტორები - ტოუსუდანი ჩხენჯელმა და სიღინია ცუტაშვილმა - სიუჟეტი შემთხვევით არ შეაჩიოეს: მათი აზრით, ამიტანის მითი ყველასთვის ძალიან „მშობლიურია“, იგი ერთგვარად მთელ საქართულოს აერთიანებს. ამიტანში ქართული აღმნიშნავი თითქმის საკუთარ თავს ჩაბრუნს - იმედება, იმედება, სიკეთესა და მორალურების მორის ჩიდილობა და ამპარცაზების გამო ილუზია... თუმცა, ხალხმა მალევე ვერ გაჩინა საყვარელი გმირი: ერთ-ერთი თქმულების მიხედვით, მცინებარწვრტე მიჯაჭვული ამიტანის გადაყლაპვა გვალუშაპს მოუნდებშია, მაგრამ წმინდა გილტვის უთქვამს, ამიტანი ცოდვების მოსანანიებლად აქ მიჯაჭვული და არა იმიცომ, რომ შინი ლუკმა გახდეს, და გაუფავებია; მცინებარწვრტე გვალუშაპისმაგვარ გამოსასულუშას ხალხი სწორედ ამ თქმულებას უკავშირებს. არც ისაა შემთხვევითი, რომ მუჭი მალაღი მთის სახელი საქართულოში ამიტანის მითს უკავშირდება: ამიტანის მთა, ამიტანის გლტა, საყლატნია... პრეტესლტ ზუტამ პიანაპის აზრით, ამიტანის სახე სრულიად უნიკალურია ქართულ ეპოსში და ამიტანის მითში თვით პაცლობილობის ისცლობია ჩაცვული.

სცენარის ავტორებმა, მათივე თქმით, ამიტანი ერთგვარად „გამინაურეს“ - ამიტანის მითით, სპექტაკლში მთელი საქართულო გაერთიანეს. აქ მუხვებით მთისა და მარის თლუკლტრულ ნიშუშებს - სიმლტრებს, თქრსულტრებს, ტიცულტრებს, მითლტრებს, მულტვტრებს, დლლტვტრებს - სვანთიდან, რაქიდან, თუშთიდან, თმავიდან, ქართლიდან, კახთიდან, იმერთიდან, აქარბიდან...

სპექტაკლში, ეთნომუსიკის თქცტრის პრინციპით, სიცვტა, ქმედება, საკრავი, სიმლტრა სინკრტულ ერთიანობაშია და მითლლტგიურ თქმცტრას ქართული სლტლის ყლტაში აცლცსლტრებს. ეს ყვლტტრბი კი, მუსამაპისი სცენლტრბითა და კლსცტრბით გატლტრბული, ქმნის იმ სალტტა, კადლსნურ სამყარლს, დარბაზში მოსული მსმნელ-მყარბული ასე რომ მიაჯაჭვა სპექტაკლს და ალტტრლტრანა. მათ თვალწინ თითქმის ერთ ამლსუნთქვაზე გაცლცსლტდა ქართული სლტლის ყლტა, მორალც პალტტან ჩიდილობა და სიკეთის გამარკვებით.

სცენარის ავტორები ტუქისლტრბიც თქვადვე არბან და, სცენიკის ხლმდვანლტან, მაგდა კვლიშვილტან და პედაგლ თიკლ მტრვამბქსტან, ასევე, „ამტ-იმტრის“ წინა თაღბის გლგლ-მიქტტან ერთად, სპექტაკლის სცენურ სრულყლტაშიც მნიშვნლტვანი წვლილი მიუბლვით...

და მაინც, „ამიტანის მავშლობა“ არაა დრამატული სპექტაკლი კლასიკური გაგებით: აქ მთავარი თლუკლტრული ყლტის გაცლცსლტტა - მუნტრბივი, ყლტითი სცენბითა და სალსური პტრსლნაქბით. სპექტაკლში მუხვებით ქიდალბას, კაკანატის დგებას, ამინდის მარტვის ტიცულტს, მრლმის, საცლბის, ლხინის სცენებს ლტგანულად ჩართული, მუსაცყვისი მუსიკალური ნიშუშბით, თქრსულტრბით, ქმედბით, საკრავბითა და სასცენლ აცტრბმუცვბით... სცენბი ერთბანდება პაცტა-პაცტა ყლტითი ცუქსცვბითა თუ დილლგვბით. ასე შიქმნა ეთნომუსიკის სპექტაკლი და მსმნელის თვალწინ გაცლცსლტდა ქართული სლტლის თლუკლტრული ყლტა.

სცენარბი „ამტ-იმტრის“ უმცრლსი თაღბისტვის დარწტა და ბიბრბადი დაცვიბრბაც სწლტრდ მათ დარწვბათ მსტრბზე. უნდა ითქვას, რომ ისინი სცენაზე თვს ლაღად გრბლმდნენ, დამავარბლად, მუნტრბივად და გათავისმულად წარმარბთავდნენ სიმლტრას, ცუკვას, ქმედმას; სმირბ იყლ იმპრლ-ვიზციაც - სიმლტრასა თუ ქმედბაში... თუმცა, მათბან ერთად სპექტაკლში წინა თაღბის აღზრბი-

ლუმიც მონაწილეობდნენ. ეს, ერთი მხრივ, სცენარში ისეთი „სერტიფიკატი“ პერსონაჟების ატყობნაზე განაპირობებდა, ბოლოებშიც ატიან სეზისებრი, ლამაზი, სულჯალმანი და დარჯანი, მათი ბოლოების გათავისება მცდე ასაკსა და სცენიურ გამომცდილებას მოითხოვდა; მეორე მხრივ კი, სპექტაკლმა სცენიური საიუმილო კონცერტზე სხვადასხვა თაობა სიმბოლურად გააერთიანა და ერთგვარი თაღი შეკრა – პირველ-მეორე თაობის „ამერ-იმერელებთან“ ერთად სცენაზე ღრე უმტყმესი თაობაც იდგა... ეს სცენიურ შემქმნელების, ედიმერ გარაყანიძისა და ნინო მალათიურის უმთავრესი მიზნის კიდევ ერთი გამარჯვება იყო – თაობებში მშობლიური ცრადიციების ცოდნისა და პაციფიკების აღზრდა, თაობებს შორის გამომცდილებისა და სიყვარულის ურთიერთგზიარებისკენ სწრაფვა!.. ბოლოც „მთიების“ ერთ სიმღერაშია ნათქვამი, „ერთი კაცის დათესილს გაუხარია“ და ამ ნაყოფს ახლა „ამერ-იმერელთა“ თაობები იმეიან!

„ამირანის ბავშვობას“ თვართლ აღიარება და გამომხატობა მოჰყვა. სპექტაკლი გაშუქდა ცოლუ და ბადილარბებით, ნაწყვრეში ჟღერდა სოციალურ ქსელებში; სულ მალე სრული ვარსია ხელმისაწვდომი იქნება ინტერნეტარბებითაც... რაც მეცად მნიშვნელოვანია, სპეციალისტთა და პედაგოგთა მხრიდან გამომთქვა მოსაზრება და სურვილი, რომ სპექტაკლი უახლეს მომავალში გასცდეს ერთი დარბაზის, ერთი ქარბოდგენის თვარგლებს და რაც შეიძლება მეც ბავშვს მიეცეს მისი ნახვის შესაძლებლობა, რათა ამ თვარბით უკეთ გაიცნოს და შეითვისოს მშობლიური ქვყენის ისტორია, კულტურა, მითოლოგია, ზეპირსიტყვიერება, ხალხური მოსიკა და იამაყოს ქართულბით.

ნანა ჯალიშვილი

*ეთნომუსიკოლოგი, თელოლოგის სახელმწიფო ცენტრის
ხალხური მოსიკის მიმართულების ხელმძღვანელი*

აღდგომის დღესასწაული საქართვლოში (ნაწილი I)

აღდგომა უდიდესი და უმთავრესი ქრისტიანული დღესასწაულია. მას სხვადასხვაგვარად ხვდებოდნენ საქართვლოს ყველა კუთხეში.

სვანეთში აღდგომას ანუ თანათს ყველა ღვასი სოლგუნით იხსნილებდა. შემდეგ დიასახლისი სუ-თმბათს მონაწილეობის ბობს ყველისაგან აცხობდა ხაქაპურს, ბომბლიც შესაწირად მიჰქონდა მაცხოვრის საყდარბი და შინაური ცხოველის გასამბრავლებლად და დასაცავად სწირავდა. მისი ქამა მხოლოდ ქალებს შეეძლოთ, ლოცვასაც ისინი აღავლენდნენ: „მაცხოვარო, უფალო, სოლდგმულეში გაგვიმბრავლე და მეგლი ააცდინე“.

ზოგიერთ სოფელში სვანები „ზეცისკენ მახილის ქვს“ ასრულებდნენ. ბოცა ეკლესიაში ყველაფერი დასრულდებდა და ხალხი ალიონზე ეზომი გამოვიდოდა, ყველაზე ძლიერი ხმის პაციტონი მთელი ბალ-ლონით ზეცას ასმახებდა: „ქრისტე აღდგა! ემბაჰს ვეწყინოს, ანგელოზო გაიხარა!“

რაქაში, აღდგომის წინა საღამოს, ბავშვები ეკლესიაში ცისკრის ლოცვამდე ანუ განთიადამდე რეგდნენ ბარს, შემდეგ კი ყველა ერთმანეთს ულოცავდა, სათლავზე სანთლებს ანთებდნენ და წითელ

კვარცხებს ღებდნენ. იმართებოდა ცუკუბი, თუბსულუბი, მღეროდნენ სააღდგომო სიმღერებს. სახლში, ვიდრე სააღდგომო სუთრას მიუსხდებოდნენ, უთბლსი დიასახლისი აიღებდა სალჯახლ განაცხს, ჭიფა ღვინლს, განაცხს ჭალმა მყატრიალუბდა და დილლაცემოდა: „აღდგომის ძალთ და მადლო, კაი ჭელიწადი დავვიყენე, მუჭი აღდგომა მოასწარი ყვლა ჩვენინან“. განაცხი ღჯახის ყვლა ჭერს უნაწილდებოდა. იგი სადღილამდე უნდა მუქამათ.

ლუჩსუბში ეკლესიაში გამთენიისას მიდებდნენ, ყვლა ღჯახი „ჩამოსარიგს“ ამზადებდა, ხარბით ეკლესიაში მიჭებოდა და მისულ მლოცვლუბს უბიგებდა მისი მიცვალუბლუბის მოსახსენებლად. ეკლესიის სასათლალაზე თავის მიცვალუბლუბს ყვლა სანთულს უნთებდა და ჭითულ კვარცხებს უგებებდა – „გავვინათო ჩვენი მუჯდებოლ“. ამის შემდეგ სუთრა ღჯახში უნდა გაქმალათ. აცხებდნენ სამ ყვლის გულიან სულის ჰუბს, სუთრაზე ჰებდნათ ხლბცი, ჭითული კვარცხები, ღავამები. ანთებდნენ სანთლუბს, ჭიფებს ღვინით ავსებდნენ. მიცვალუბლუბს ჭერ დიასახლისი ჭაუბცუვდა ღვინლს, შემდეგ ღჯახის უთბლსი, დანატჩენი ჭერები. მხლლლ ამის შემდეგ მიბლუბოდა გახსნილუბა.

ძვლად ეკლესიის ეზლში „დიდი თებლმა“ ექებებოდა. ყვლა სლთუბიდან მიდებოდა ხალხი და სუთრასათან გვარუბლბით სხებებოდა. ყვლას თავიანთი ჰუბ-ღვინლ მიჭებოდა. ამ ღლს ერთმანეთთან მოსაკითხის გავგზავნაც სცდნებოთ. ღხინი საღამლმდე გრბულდებოდა. თუ ბაბიუ მიტჩებდნათ, ყვლა თავისას ჭილუბდა.

სამეგრელოში სააღდგომო ღვთისმსახუბრებს უამბავი ხალხი ესწებებოდა. ზლგან ცხენით ეკლესიის ეზლში მესვლა იკბებლუბოდა. ეკლესია, ეზლ, სასათლალაზე სანთლუბით იყლ გაჩიბლდებლული. სასათლალაზე ჭითულ კვარცხებს აგებებდნენ, ბლმლუბსაც შემდეგ ახალგაზრდები იცაცებდნენ. ჭიბვის დამთავბრბის შემდეგ, ჭერ კიდევ გათენებამდე, მღვდლი გარეთ გამბდებოდა და ხალხს სამჯერ ულლცავდა. ამის შემდეგ მლოცვლუბი, ბლმლუბსაც ანთებლული სანთლუბი ეჭიბათ, ჰიბით აღმლ-სავლუბისაკენ დგებდნენ; მნათეს ეკლესიიდან აღდგომის ხაცი გამლჭებოდა და ხალხის ჭინ დგებოდა, მის ჭინ კი – შემოსილი მღვდლი იდგა. მღვდლი მცბერ ღლცვას აღავლუნდა, ბის შემდეგაც ხალხი „კიბილუბისლნის“ გალბბით ცდებრს სამჯერ შემლუვლებდა; მლლლს მნათე ხაცს მესავნებდა; ხალხი ერთმანეთს კლცნებთ და კვარცხბის გაცვლბით ულლცავდა აღდგომას; იმართებოდა კვარცხბის „მერ-კინება“ ანუ კვარცხბის ერთმანებზე დარცება. ყვლაზე საყვარელი გარბლმა არა მარცლ სამეგრელოში, არამედ მთულ საბარბთვლბში, ჭითული კვარცხბით თამბი ანუ მუბბლბა ყლთილა. თამამებს მლბის თუბიუ მღეროდნენ და ცუკავდნენ. გარკვული დბლის შემდეგ „ბბისცე აღდგას“ გალბბით ხალხი მინ ბბუნდებოდა. მოსახლლბა ამბლლუბამდე „ბბისცე აღდგაბი“ ესალმებოდა ერთმანეთს.

გამამბდებლბის გამლ **აჭარაში** მხლლლდ სააღდგომლდ კვარცხბის ჭითლად მღერბვის ჭესი ყლთილა შემბბჩენილი.

გურიამი ღიფანბლბისას ყვლა ბბბლ კენჭს ისბლდა და თან ამბლბდა: „კაი უბიას!“ ჭიბვის შემდეგ ხალხი ერთმანეთს ულლცავდა და კვარცხებს უცვლებდა. ვისაც ეკლესიის ეზლში მიცვალუბლული ჰყავდა დავბბლული, საბლავზე სანთულს ანთებდა და ჭითულ კვარცხებს ღებდა, ბლმ ამგვარად მიცვალუბლუბიც აღდგომის თანამლნაწილუბად გაესადა. ძვლად ამ კუბსეში ჭითული კვარცხბით და მაცვრბით იხსნილუბდნენ. ბაც მუესება ჰასკას, ის აბ XIX საუკუნის 90-იან ჭლუბში მესულა. გახსნილუბის შემდეგ ცუკვა, სიმღერა, კიბი, ჭიბლბა იმართებოდა. ამგვარი თამამლბებში მთული გაზბსული გრბულდებოდა.

იმერეთში ხალხი მამბათ საღამლს მიდებოდა ეკლესიაში. ჰიბვლი მამლის ყივილზე მლუსმიბებდნენ გაბბის ბუკვას, მუკბთ ბახილს. მუბუკვებს მბვლბი იბჩუვდნენ და მუკბთ მხლლლდ მათ უნდა მლესბლთ ხალხი. მუკის ხმა, ბა მლბსაც უნდა ყლთილიყლ, ყვლას აღვიბებდა. მლბერ ან მესამე მამლის

ყვილილზე ყველა ეკლესიაში იყო. მღვდელი თავის მტრულს მღიჯითხაჯდა. ბოდესაც დატყუებულად, ყველა ადგილზე იყო, აასვენებდა ჯვარს და ხაფს. მღვდელი და მტრული, ბოდესაც ხელში ანთებული სანთლები ეჭირათ, ზარისა და ბუკის ხმაზე სამჯერ შემოუვლიდნენ ციხეს და მის დასავლეთ კედელთან დადგებოდნენ. მღვდელი მოუბრუნებულა ხალხს და დალოცავდა მეფეს, მტრულს, თავადს, აზნაურს, გლეხს, ეკლესიისთვის შეწირულობის გამღებლებს. წიგნის დამთავრების შემდეგ ეკლესიის გაღრმავებაში დასხდებოდნენ, გაიხსნილებოდნენ, ბის შემდეგაც სახლში წავიდოდნენ. ამ დღეს იცოდნენ სცუმბიანობა, დროსცარება და მხიარულება.

მესხეთში სააღვლამოდ აცხობდნენ ქადას და ნაჭოქის თობის ცვბილი შაქატლამას, რაც ყველაზე საპაციცებულ მისართუვი ყოფილა. რა თქმა უნდა, სააღვლამოდ ღებავდნენ კვარცხებს. აღვლამას ერთმანეთს ასე ესალმებოდნენ: „ქრისცი აღვცა!“ – იცყოდა ერთი. „ქუმბარცად, მადლი მახარებულს“, – პასუხობდა მეორე.

ქართლში, მცხოვრებთა გადმოცემით, აღვლამიდან ერთი კვირის განმავლობაში სულ ზარების ბუკა იხმობდა. **კახეთში** მაცვანს კლავდნენ, ახალი მიცვალუბულის პაციტონები სათლავზე გადიოდნენ, კვარცხებს აგობდნენ. ეკლესიაში პასკის კუბთხევა იცოდნენ, სახლში კი აუცილებლად ღობი უნდა დაეკლათ. კლავდნენ ასევე, ქათმებს, ინდაურს, ეპაციქებოდნენ ერთმანეთს და ქეთობდნენ. იცოდნენ კვარცხებით „თამაში“. ნათლიას კვარცხებს და კლავცებებს უგზავნიდნენ.

ქართლში, კახეთში, რაქასა და მესხეთში ქონას ქესი სრულდებოდა.

*მასალა აღებულია ნინო ღამბაშიძის წიგნიდან
„ქართული ხალხური და საეკლესიო დღესასწაულები“
სერიიდან „საკუთხავნი ყმაწვილთათვის“, ც.24. თბილისი, 2011*

გთავაზობთ ქართლურ „ქონას“, ბომლიც ჩაქრბილია გიობგი სვანბბის მიერ
გობის მუნიციპალიციცის სოფელ ახრბსში

ჭონა
Ch'ona

The first system of musical notation for 'Ch'ona' consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It contains a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The middle staff is in treble clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The lyrics 'ჰე! he!' are written below the middle staff, and 'ჰე he' is written below the bottom staff.

The second system of musical notation for 'Ch'ona' consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It contains a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The middle staff is in treble clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The lyrics 'ჰე he' are written below the middle staff.

The third system of musical notation for 'Ch'ona' consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It contains a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The middle staff is in treble clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a half note, a quarter note, and a half note, followed by a repeat sign. The lyrics 'ჰე he' are written below the middle staff.

First system of a musical score in B-flat major, 3/4 time. It consists of three staves. The top staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ჰა ha' below it. The middle staff has a melodic line starting on B-flat, moving up stepwise to F, with the lyrics 'ჰე he' below it. The bottom staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ჰა ha' below it.

Second system of the musical score. The top staff has a melodic line with two triplets of eighth notes, with the lyrics 'ე e' below it. The middle staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ე e' below it. The bottom staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F.

Third system of the musical score. The top staff has a melodic line with a sextuplet of eighth notes, with the lyrics 'ჰე he' below it. The middle staff has a melodic line with the lyrics 'ა - რა - ლა - ლო a - ra - la - lo' below it. The bottom staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ჰე he' below it.

Fourth system of the musical score. The top staff has a melodic line with the lyrics 'ა a' and 'ე e' below it. The middle staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ა. a.' below it. The bottom staff has a whole note chord of B-flat, D-flat, and F, with the lyrics 'ჰო! ho!' below it. The system ends with a double bar line and the lyrics 'ჰე. he.' below it.

ბეჭდვითი:

მაკა ხარბიანი

ეთნომუსიკოლოგი, მუსიკოლოგიის დოქტორი, ცხვარც-ის მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი

მთარგმნელი:

მაია კაჭკაჭიშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:

მაკა ხარბიანი

ლევან ჯემალიძე

© ჯანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი, 2024

eISSN–1512 – 228X

ჯანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია. თბილისი, 0108, გრიბოედოვის ქ. №8/10

ტელ. (+995 32) 2998953

E-mail: polyphony@conservatoire.edu.ge

www.polyphony.ge

www.symposium.polyphony.ge

ბიულეტენის შემდეგი ნომერი გამოვა 2024 წლის დეკემბერში